

Quickscan flora en fauna + nader onderzoek vleermuizen, huismus en gierzwaluw

Europalaan, Winterswijk

Eelerwoude werkt

met passie aan een mooi

en groen Nederland

Opdrachtgever:
Woningcorporatie De Woonplaats
T.a.v. de heer B. Harting
Wethouder Beversstraat 175
7543 BK Enschede

Opdrachtnemer:
Eelerwoude
[Onze vestigingen](#)
088-1471100
info@eelerwoude.nl
www.eelerwoude.nl

Projectgegevens:
Projectnummer: 202828
Datum: 8-12-2022
Projectleider: M. Hoofd
Opgesteld: M. Hoofd
Gecontroleerd: I. van Dijk
Status: Definitief
Versie: 1

© 2022 Eelerwoude

Dit rapport is enkelzijdig opgemaakt.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	5
1.1.1	Aanleiding	5
1.1.2	Bepaling van onderzoeksinspanning.....	5
1.1.3	Opbouw van de rapportage.....	6
2	Huidige situatie en ontwikkeling.....	7
2.1	Huidige situatie.....	7
2.2	Voorgenomen ontwikkeling	7
3	Natuurwetgeving	12
3.1	Inleiding	12
3.2	Bescherming van soorten	12
3.3	Bescherming van gebieden.....	12
3.4	Bescherming van houtopstanden.....	13
3.5	Gelders Natuurnetwerk	15
4	Methode	16
4.1	Inleiding	16
4.2	Bureauonderzoek	16
4.3	Veldonderzoek.....	16
4.3.1	Veldbezoeken	16
4.3.2	Huismus	18
4.3.3	Gierzwaluw	18
4.3.4	Vleermuizen	18
4.3.5	Overige beschermde soorten	19
5	Beschermde soorten.....	20
5.1	Inleiding	20
5.2	Quickscan beschermde soorten	20
5.2.1	Voorkomen en functie	20
5.2.2	Effecten en vervolgstappen	22
5.3	Nader onderzoek gierzwaluw	23
5.3.1	Voorkomen en functie	23
5.3.2	Effecten en ontheffing	23
5.4	Nader onderzoek huismus.....	24
5.4.1	Voorkomen en functie	24
5.4.2	Effecten en ontheffing	24

5.5	Nader onderzoek vleermuizen	24
5.5.1	Voorkomen en functie	24
5.5.2	Effecten en ontheffing	28
6	Conclusie	30
6.1	Soortenbescherming	30
6.1.1	Soorten waarvoor een provinciale vrijstelling geldt	30
6.1.2	Soorten waarvoor geen provinciale vrijstelling geldt	30
6.1.3	Broedvogels	30
6.1.4	Zorgplicht	31
6.1.5	Aanvragen ontheffing	31
6.2	Bescherming gebieden	31
6.3	Bescherming houtopstanden	32
6.4	Gelders Natuurnetwerk	32
6.5	Geldigheid onderzoek	32
	Bijlage 1 Verspreidingskaarten	34
	Bijlage 2 Wettelijk kader Natuurwetgeving	36

1 Inleiding

1.1.1 Aanleiding

Woningcorporatie De Woonplaats is voornemens om drie appartementencomplexen langs de Europalaan in Winterswijk te slopen (Afbeelding 1). Daarna zal nieuwbouw volgen. De planning is als volgt:

Van oost naar west:

- Blok 1 met huisnummers 10 t/m 56: start sloop 2023
- Blok 2 met huisnummers 58 t/m 136: start sloop 2025
- Blok 3 met huisnummers 138 t/m 232: start sloop 2027

In verband met deze ontwikkeling is een toetsing aan de natuurwetgeving en het natuurbeleid nodig. Met deze toetsing moet duidelijk worden hoe de ontwikkeling gerealiseerd kan worden binnen de kaders van de natuurbescherming.

1.1.2 Bepaling van onderzoeksinspanning

Voor dit project zijn dit jaar een QuickScan flora en fauna en nader onderzoek naar vleermuizen, huismus en gierzwaluw uitgevoerd. In verband met een uitvoeringsplanning die lang doorloopt (t/m 2027) en de juridische houdbaarheid van flora- en faunaonderzoek (doorgaans maximaal 3 jaar) zijn niet alle complexen volledig nader onderzocht. Doordat provincies doorgaans een houdbaarheid van flora- en faunaonderzoek van 3 jaar aanhouden is het nader onderzoek in dit project houdbaar tot 2025. Dit is lang genoeg om gebruikt te worden voor de ontwikkelingen van Blok 1 en Blok 2, maar niet lang genoeg voor Blok 3.

Daarnaast heeft bij het bepalen van de onderzoeksinspanning meegespeeld dat op voorhand al aanwijzingen waren dat in ieder geval Blok 1 mogelijk gebruikt werd als massawinterverblijfplaats. Door de gelijke bouwstijl betekent dit dat ook Blok 2 en Blok 3 deze potentie hebben. Bij sloop of renovatie van massawinterverblijfplaatsen is bij het aanvragen van de ontheffing waardevol om te weten of er andere panden in de buurt aanwezig zijn die ook een functie als massawinterverblijfplaats vervullen.

- De QuickScan is uitgevoerd voor alle drie de blokken, om een zo compleet mogelijk beeld te hebben van de potentiële effecten van de gehele ontwikkeling.
- Het huismusonderzoek is uitgevoerd voor alle drie de woningblokken, omdat dit weinig extra onderzoeksinspanning vergt.
- Het zwerm- en baltsonderzoek naar vleermuizen is uitgevoerd voor alle drie de woningblokken (en minder intensief voor gebouwen in de directe omgeving), omdat vooral zwermsonderzoek belangrijke informatie geeft over het gebruik van alle drie de blokken en gebouwen in de omgeving als massawinterverblijfplaats. Dit is waardevol in het ontheffingstraject, onder andere omdat compenserende maatregelen hierop afgestemd kunnen worden.
- Het voorjaarsonderzoek naar vleermuizen en gierzwaluw is uitgevoerd aan alleen Blok 1 en Blok 2. Deze onderzoeken worden uit praktisch oogpunt vaak met elkaar gecombineerd. Vooral het vleermuissonderzoek in het voorjaar is erg arbeidsintensief. Gierzwaluwonderzoek en vleermuissonderzoek voor Blok 3 kan beter op een later moment worden uitgevoerd. Zodat het actueel is op het moment dat de ontwikkelingen hieraan gaan plaatsvinden.

1.1.3 Opbouw van de rapportage

In paragraaf 3.3, 3.4 en 3.5 wordt ingegaan op bescherming van gebieden (Natura 2000), bescherming van houtopstanden en het Gelders Natuurnetwerk. In hoofdstuk 5 zijn de resultaten van de QuickScan op het gebied van soortenbescherming verwerkt en worden de onderzoeksresultaten van het nader onderzoek naar vleermuizen, gierzwaluw en huismus gepresenteerd. Hoofdstuk 6 geeft de conclusies weer.

2 Huidige situatie en ontwikkeling

2.1 Huidige situatie

Het plangebied bestaat uit drie appartementencomplexen langs de Europalaan in Winterswijk (provincie Gelderland) met daarin huisnummers 10 t/m 232 (Afbeelding 2, Afbeelding 3). De locatie ligt ten zuidwesten van het centrum van Winterswijk, binnen de bebouwde kom. De appartementencomplexen bestaan uit een begane grond met daarop vier verdiepingen (Afbeelding 4). De gebouwen zijn vergelijkbaar van formaat en constructie. Aan het meest westelijke complex zit een schoonsteen vast gebouwd. Het dak bestaat uit dakplaten en loopt onder een kleine hoek af. De beplanting bestaat uit sierheesters, zoals vuurdoorn en laurierkers), aan de voorzijde een rij beuken en aan de achterzijde een rij haagbeuken. De bomen zijn maximaal 20 cm dik (DBM). Er zijn geen waterelementen aanwezig in het plangebied. Door de ligging in de bebouwde kom is aan alle zijden verlichting aanwezig.

2.2 Voorgenomen ontwikkeling

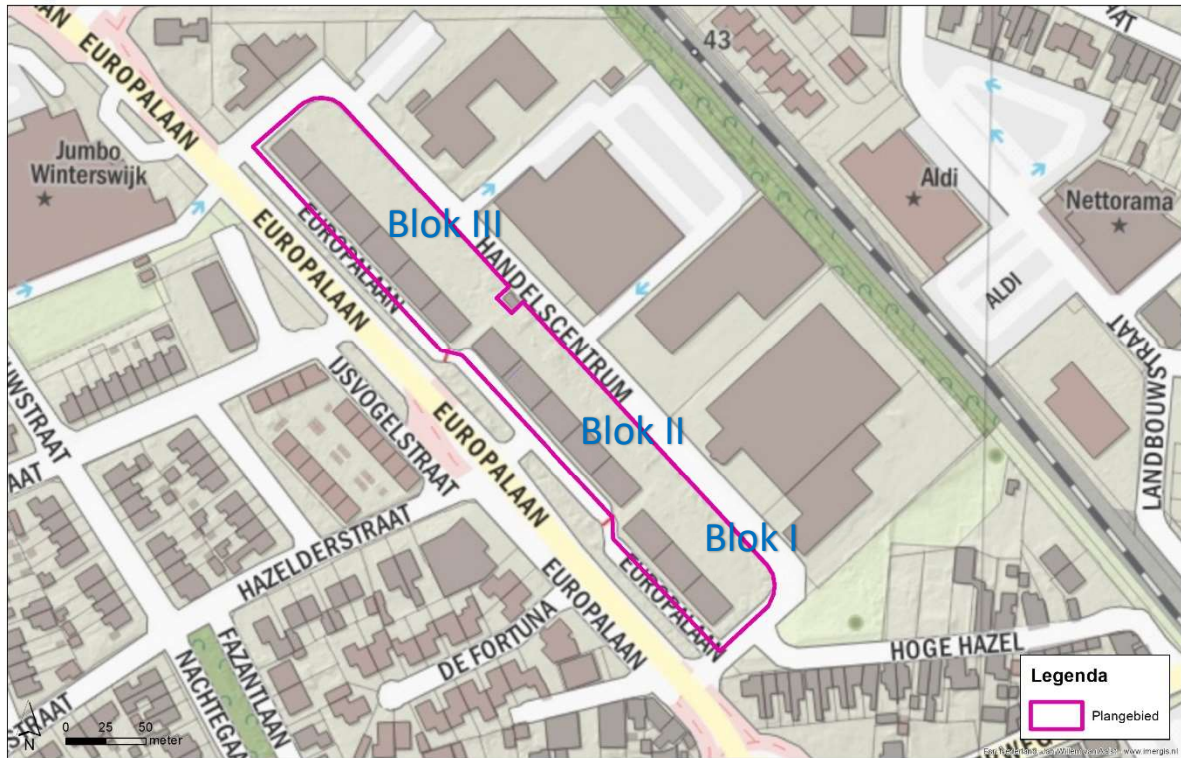
Woningcorporatie De Woonplaats is voornemens om drie appartementencomplexen langs de Europalaan in Winterswijk te slopen. Daarna zal nieuwbouw volgen. De bomen langs de straat Handelscentrum zullen bijna allemaal behouden blijven. Voor de voorgenomen ontwikkeling is een massastudie gedaan (Architectengroep Gelderland, 2022), afbeeldingen uit de massastudie zijn opgenomen in Afbeelding 5 en Afbeelding 6. De nieuwbouw bestaat uit vier appartementencomplexen van vier tot zeven bouwlagen. De huidige planning is:

Van oost naar west:

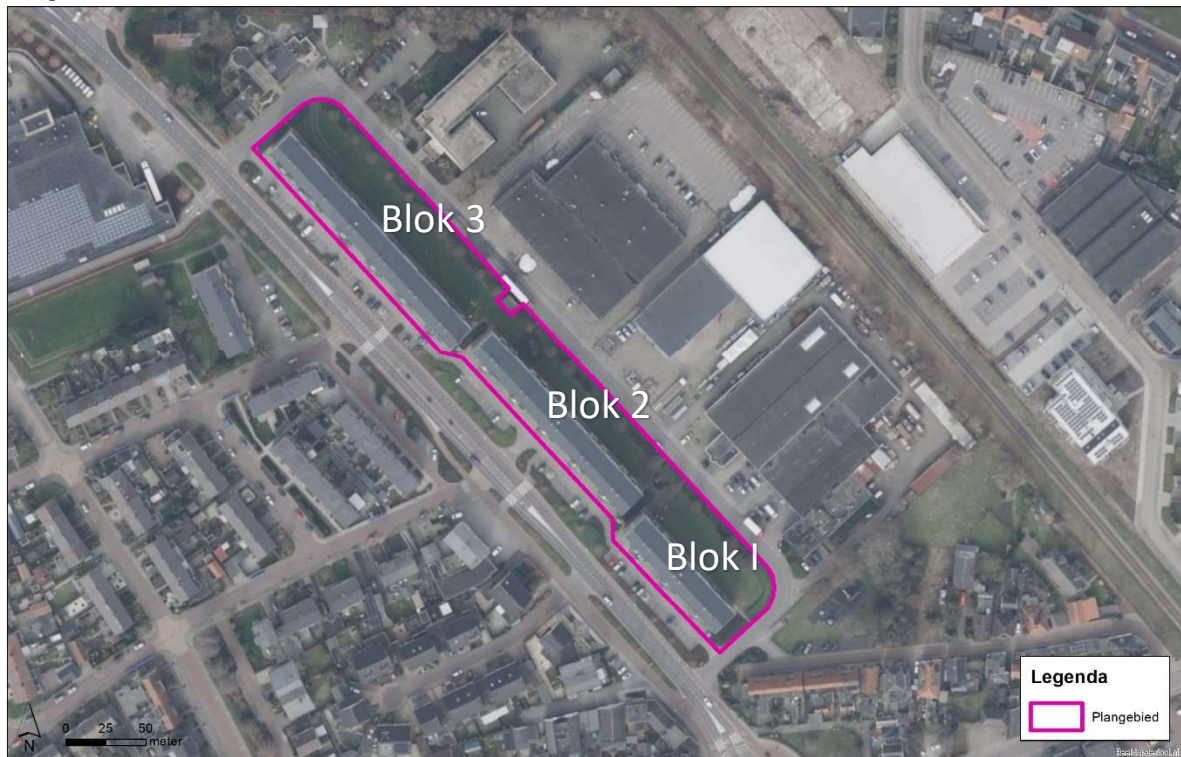
- Blok 1 met huisnummers 10 t/m 56: start sloop 2023
- Blok 2 met huisnummers 58 t/m 136: start sloop 2025
- Blok 3 met huisnummers 138 t/m 232: start sloop 2027

Afbeelding 1. Ligging plangebied binnen Winterswijk (ESRI, 2022).

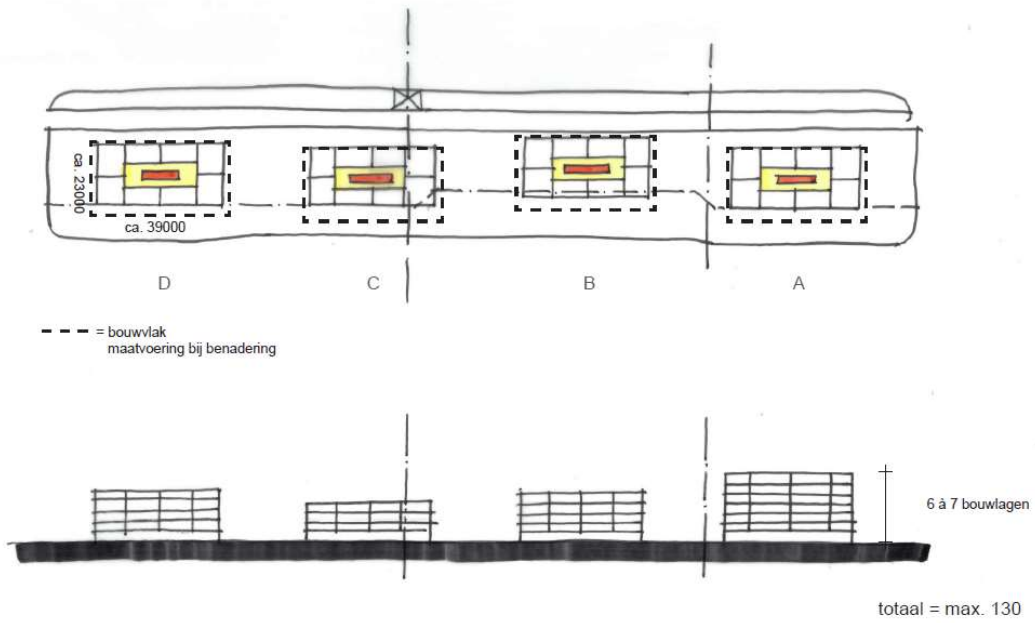
Afbeelding 2. Ligging plangebied. Van oost naar west; Blok 1, Blok 2 en Blok 3 (ESRI, 2022).

Afbeelding 3. Luchtfoto plangebied. Van oost naar west; Blok 1, Blok 2 en Blok 3 (ESRI, 2022).

Afbeelding 4. Impressie plangebied, situatie op 21-02-2022. Linksboven een foto van de voorzijde en rechtsboven een foto van de achterzijde. Op de onderste foto's is de schoorsteen aan het meest westelijke complex te zien.

OVERZICHT BEBOUWING

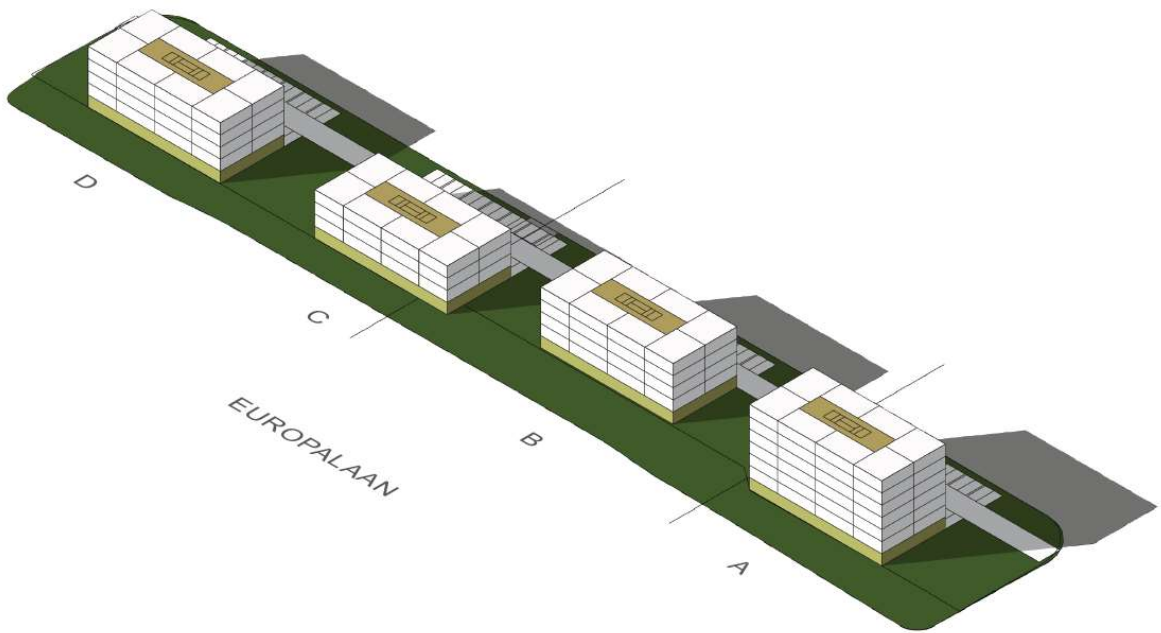
ARCHITEKTEN
GROEP **GELDERLAND**

SITUATIE 80 PP.

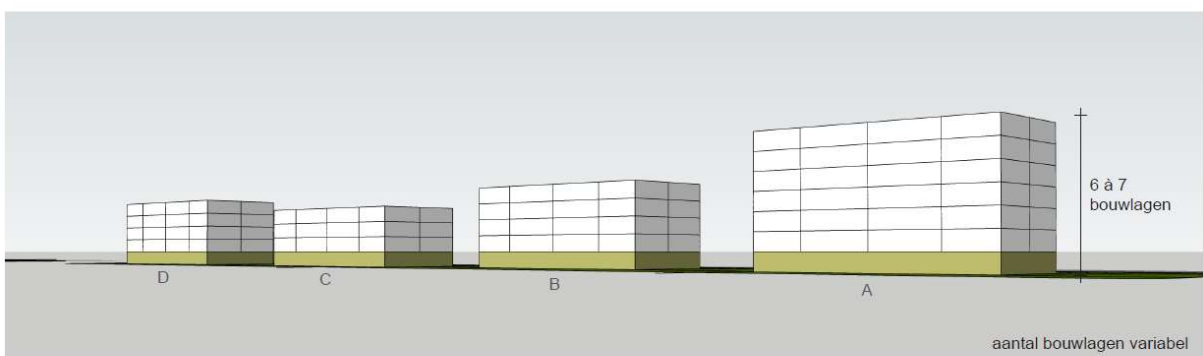
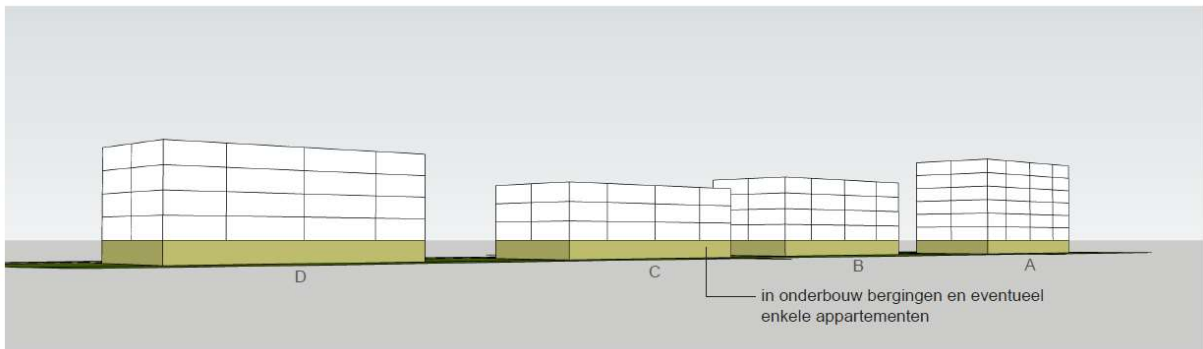
ARCHITEKTEN
GROEP **GELDERLAND**

Afbeelding 5. Tekening van de nieuwe situatie ten aanzien van overzicht van de bebouwing het parkeerplaatsen, overgenomen uit de massastudie (Architectengroep Gelderland, 2022).

ISOMETRIE

ARCHITEKTEN
GROEP GELDERLAND

PERSPECTIEVEN

ARCHITEKTEN
GROEP GELDERLAND

Afbeelding 6. Tekening van de nieuwe situatie ten aanzien van isometrie en perspectieven, overgenomen uit de massastudie (Architectengroep Gelderland, 2022).

3 Natuurwetgeving

3.1 Inleiding

De Wet natuurbescherming bestaat uit drie onderdelen: de bescherming van soorten, de bescherming van gebieden en de bescherming van houtopstanden. De kern van het natuurbeleid wordt gevormd door het Natuurnetwerk Nederland, dat een samenhangend netwerk vormt van natuurgebieden. De provincies zijn het bevoegd gezag. Alleen in een aantal situaties, zoals bij ruimtelijke ingrepen waarmee grote nationale belangen zijn gemoeid, is het Rijk het bevoegd gezag. In dit hoofdstuk wordt kort ingegaan op de relevante wetgeving en het natuurbeleid voor het plangebied; de Wet natuurbescherming, onderdeel soortenbescherming.

3.2 Bescherming van soorten

Het uitgangspunt bij het onderdeel soortenbescherming is dat geen schade mag worden gedaan aan beschermde dieren of planten, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan. De wet kent een drietal beschermingsregimes; beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn, beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn en beschermingsregime “andere soorten”. Daarnaast zijn landelijk van een aantal vogelsoorten de nesten jaarrond beschermd. Elk beschermingsregime heeft zijn eigen verbodsbepalingen.

Voor ieder ruimtelijk plan is het verplicht om te toetsen of deze leiden tot overtreding van de betreffende verbodsbepalingen. Wanneer er sprake is van een overtreding dient er onderzocht te worden of er een vrijstelling geldt. Indien er geen vrijstelling geldt, kan het aanvragen van een ontheffing noodzakelijk zijn. Bijlage 2 gaat verder in op het wettelijk kader bij toetsing aan de Wet natuurbescherming, onderdeel soortenbescherming.

Gevolgen plangebied

De Wet natuurbescherming is een nationale wet. Indien negatieve effecten worden verwacht door activiteiten of ontwikkelingen is een toetsing aan de Wet natuurbescherming noodzakelijk. In hoofdstuk 5 wordt verder ingegaan op de aanwezigheid van beschermde soorten en welke effecten de voorgenomen ontwikkeling heeft op deze soorten.

3.3 Bescherming van gebieden

Met het onderdeel gebiedsbescherming worden binnen de Wet natuurbescherming de Natura 2000-gebieden beschermd. Natura 2000 is een samenhangend netwerk van natuurgebieden in Europa. Natura 2000 bestaat uit gebieden die zijn aangewezen in het kader van de Europese Vogelrichtlijn (79/409/EEG) en gebieden die zijn aangemeld op grond van de Europese Habitatrichtlijn (92/43/EEG). Voor alle gebieden gelden instandhoudingsdoelstellingen. De kern van de bescherming is dat deze instandhoudingsdoelstellingen niet in gevaar mogen worden gebracht.

Activiteiten mogen geen negatieve effecten hebben op de waarden waarvoor het gebied is aangewezen. Voor activiteiten of projecten die schadelijk zijn voor de beschermde natuur geldt een vergunningplicht. Hierdoor is in Nederland een zorgvuldige afweging gegarandeerd bij projecten die gevolgen kunnen hebben voor natuurgebieden.

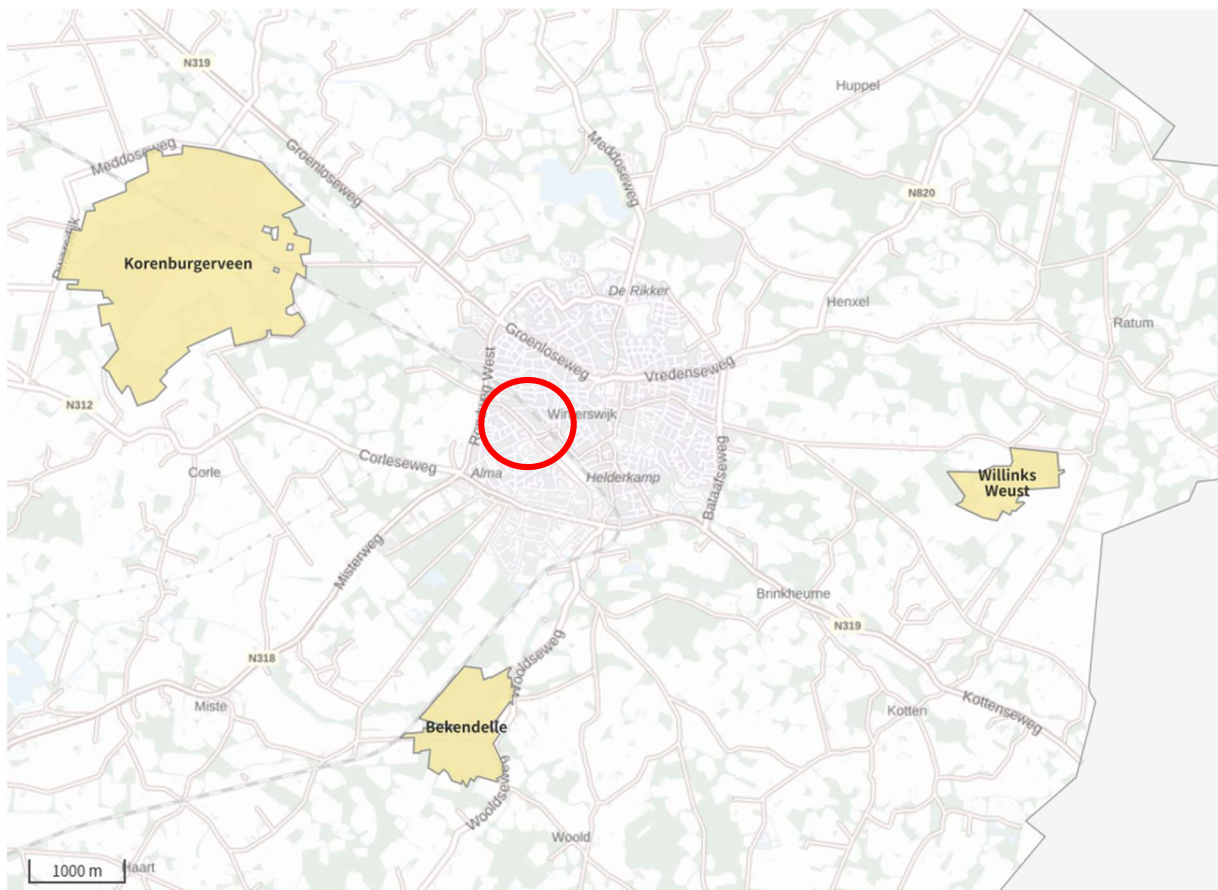
Gevolgen plangebied

Niet stikstof-gerelateerde effecten

In de directe omgeving van het plangebied liggen diverse Natura 2000-gebieden (Afbeelding 7). Op ongeveer 2,5 km afstand liggen de dichtstbijzijnde Natura 2000-gebieden; Korenburgerveen en Bekendelle. De aard van de voorgenomen werkzaamheden en ontwikkeling maken dat de effecten uitsluitend tot het plangebied of in de zeer directe zone eromheen beperkt blijven. Gezien de afstand tot de Natura 2000-gebieden, de invulling van de tussenliggende gebieden en de voorgenomen werkzaamheden is er geen sprake van mogelijk negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied, zij het door een rechtstreekse invloed, cumulatieve invloed of externe werking. Een toetsing op grond van de Wet natuurbescherming van niet stikstof-gerelateerde effecten wordt daarom niet noodzakelijk geacht.

Stikstof-gerelateerde effecten

Sinds 2 november 2022 zijn tijdelijke werkzaamheden (zoals de sloop- en bouw van appartementencomplexen) niet meer vergunningsvrij. Dat betekent dat zowel voor de zogenaamde 'bouwfase' (waarin sloop en nieuwbouw plaatsvinden) als voor de gebruiksfase AERIUS-berekeningen gemaakt dienen te worden, om te bepalen of een vergunning Wet natuurbescherming, onderdeel gebiedenbescherming, noodzakelijk is of niet.

Afbeelding 7. Ligging plangebied (in rode cirkel) ten opzichte van Natura 2000-gebieden (in geel) (AERIUS Calculator, 2022).

3.4 Bescherming van houtopstanden

Het kappen of rooien van bomen is niet zomaar toegestaan in de Wet natuurbescherming. Dit geldt ook bij het rooien of het verrichten van handelingen die de dood of ernstige beschadiging van bomen tot gevolg hebben.

Hieronder valt ook beschadiging door vee. Onder bos wordt verstaan:

- alleen bossen die buiten de 'bebouwde kom Boswet' liggen;
- alle beplantingen van bomen die groter zijn dan 10 are (1.000 m²);

- bomen in een rijbeplanting, als de rij uit meer dan 20 bomen bestaat.

De gemeente stelt de grenzen van de 'bebouwde kom Boswet' bij besluit vast. Deze grenzen kunnen afwijken van de 'bebouwde kom Verkeerswet'. Het besluit wordt door de provincie goedgekeurd. De grenzen zijn bij de gemeente na te vragen.

De bescherming van houtopstanden kent twee belangrijke instrumenten: meldingsplicht en herplantplicht. Een kapmelding is verplicht bij de kap van bomen buiten de bebouwde kom indien kap plaatsvindt in een houtopstand. Veelal geldt een 1 op 1 herplantplicht. Provincies bepalen welke gegevens bij een melding moeten worden aangeleverd. Voor het vellen van een houtopstand in verband met realisatie van een Natura 2000-doel is er geen herplantplicht.

De voorgenomen kap van een houtopstand hoeft niet gemeld te worden als het gaat om:

- houtopstanden binnen de bij besluit van de gemeenteraad vastgestelde grenzen van de bebouwde kom;
- houtopstanden op erven of in tuinen;
- fruitbomen en windschermen om boomgaarden;
- naaldbomen, kennelijk bedoeld om te dienen als kerstbomen, indien niet ouder dan twintig jaar;
- kweekgoed;
- uit populieren of wilgen bestaande:
 - wegbeplantingen;
 - beplantingen langs waterwegen, en
 - eenrijige beplantingen langs landbouwgronden.
- het dunnen van een houtopstand;
- uit populieren, wilgen, essen of elzen bestaande beplantingen die kennelijk zijn bedoeld voor de productie van houtige biomassa, indien zij:
 - ten minste eens per tien jaar worden geoogst;
 - bestaan uit minstens tienduizend stoven per hectare per beplantingseenheid, zijnde een aaneengesloten beplanting die niet wordt doorsneden door onbeplante stroken breder dan twee meter, en
 - zijn aangelegd na 1 januari 2013.
- het vellen van houtopstanden ter uitvoering van een instandhoudingsmaatregel of een passende maatregel;
- het vellen van houtopstanden voor de aanleg en het onderhoud van brandgangen op natuurterreinen;
- het vellen van houtopstanden en herbepalnten op een wijze die is beschreven in een goedgekeurde gedragscode.

De provincie kan een kapverbod opleggen. Mag er wel worden gekapt, dan moeten meestal ook nieuwe bomen worden aangeplant. De provincie kan een ontheffing of vrijstelling verlenen. Dit hangt ervan af of hiervoor een provinciale verordening is opgesteld. Mogelijk is ook een omgevingsvergunning nodig. Het aanvragen van deze vergunning en het indienen van een kapmelding moet apart van elkaar uitgevoerd worden.

Gevolgen plangebied

Er worden binnen het plangebied mogelijk enkele bomen gekapt. Het plangebied ligt echter binnen de begrenzing van de bebouwde kom zoals deze is vastgesteld voor de Wet natuurbescherming (Gemeente Winterswijk, 2019). Dat betekent dat voor de kap van bomen de Wet natuurbescherming niet van toepassing is. Het kan wel zijn dat voor de kap gemeentelijke regels gelden. Dit behoort niet tot deze toetsing. Voor meer informatie daarover kunt u contact opnemen met de gemeente.

3.5 Gelders Natuurnetwerk

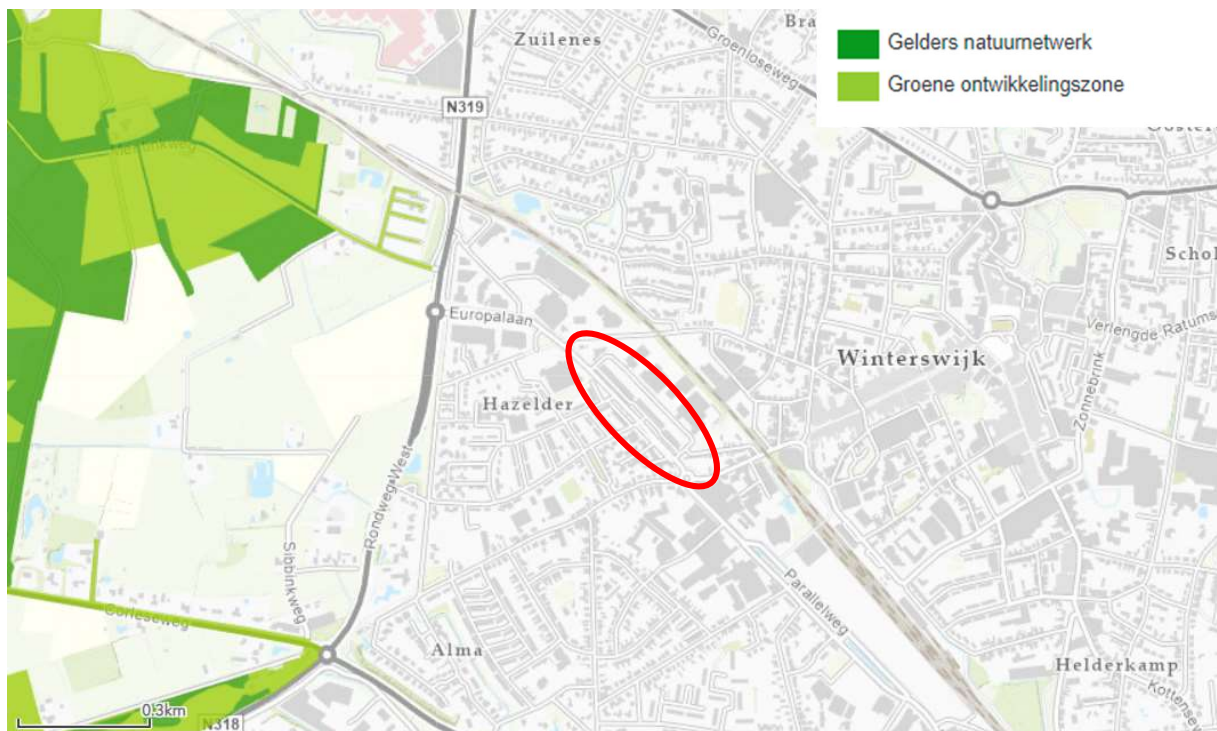
Het Natuurnetwerk Nederland (NNN) is het Nederlands netwerk van bestaande en nieuw aan te leggen natuurgebieden. Het netwerk moet natuurgebieden beter met elkaar en met het omringende agrarisch gebied verbinden. Dit Natuurnetwerk is de kern van het Nederlandse natuurbeleid. De provincies zijn verantwoordelijk voor de begrenzing en de ontwikkeling van het Natuurnetwerk en hebben hiervoor soms een andere benaming. Zo gebruikt Gelderland de benaming Gelders Natuurnetwerk (GNN). De provincie heeft daarnaast de Groene Ontwikkelingszone (GO) vastgelegd. Dit zijn gebieden die over het algemeen rond en tussen de GNN liggen, zoals de ecologische verbindingzones, weidevogelgebieden en rustgebieden voor wintergasten (ganzen). In de GO is ruimte voor economische ontwikkelingen indien deze samengaan met een substantiële versterking van de samenhang tussen aangrenzende en inliggende natuurgebieden.

In het GNN en GO geldt het 'nee, tenzij'- principe. In principe zijn er geen ontwikkelingen toegestaan als zij de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied aantasten.

Wanneer bij een ontwikkeling mogelijke effecten op het GNN of GO denkbaar zijn, is het noodzakelijk een GNN-toetsing uit te voeren. De GNN en de GO worden beide beschermd tegen aantasting van de kernkwaliteiten.

Gevolgen plangebied

Het plangebied valt niet binnen het GNN of de GO en ligt daar ook niet dichtbij (Afbeelding 8). Het GNN en de GO kennen ook geen externe werking, een nadere toetsing van de effecten van de voorgenomen ontwikkeling op het GNN of de GO is daarom niet nodig.

Afbeelding 8. Ligging plangebied (in rode ovaal) ten opzichte van de het Gelders natuurnetwerk en de Groene Ontwikkelingszone (Provincie Gelderland, 2022).

4 Methode

4.1 Inleiding

De aanwezige natuurwaarden zijn in beeld gebracht op basis van een verkenning van bestaande inventarisatiegegevens, een QuickScan en gericht onderzoek naar vleermuizen en vogels met jaarrond beschermde nesten.

4.2 Bureauonderzoek

Voor het bureauonderzoek is gebruikgemaakt van landelijke, provinciale en indien beschikbaar regionale verspreidingsinformatie:

- NDDF (Nationale Databank Flora en Fauna).
- De flora- en faunadatabase van Eelerwoude. Eelerwoude heeft meerdere onderzoeken in de nabije omgeving uitgevoerd. De data van deze onderzoeken zijn opgeslagen in deze database. Zie de literatuurlijst voor een totale lijst van de geraadpleegde bronnen.

De verspreidingsinformatie is zowel voorafgaand aan het nader onderzoek als tijdens de uitwerking geraadpleegd.

4.3 Veldonderzoek

4.3.1 Veldbezoeken

Op basis van 15 veldbezoeken is het plangebied onderzocht op de te verwachte soorten (QuickScan) en de aanwezigheid van verblijfplaatsen en de functionele leefomgeving van vleermuizen, gierzwaluw en huismus (nader onderzoek). De onderzoeken zijn uitgevoerd door M. Hoofd en T. Asbreuk van Eelerwoude en T. te Brake, J. Veldhuis, H. Verboom van TEIA. Betreffende personen zijn ecologische adviseur (zie kader – ecologisch deskundige). In Tabel 1 zijn de onderzoekdata weergegeven. Hierbij zijn tevens de onderzoekers, starttijd en weersomstandigheden genoteerd.

Kader - Ecologisch deskundige

De veldmedewerkers van Eelerwoude beschikken over een uitgebreide ervaring met de betreffende soortgroepen en voldoen aan de criteria van 'ecologisch deskundige'. Met een ecologisch deskundige wordt bedoeld een persoon die voor de situatie en soorten ten aanzien waarvan hij of zij gevraagd is te adviseren en/of te begeleiden, aantoonbare ervaring en kennis heeft op het gebied van soortspecifieke ecologie. De ervaring en kennis dienen te zijn opgedaan doordat de deskundige:

- op HBO- dan wel universitair niveau een opleiding heeft genoten met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie; en/of
- op MBO-niveau een opleiding heeft afgerond met als zwaartepunt de Wet natuurbescherming, soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten; en/of
- als ecooloog werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau, zoals bijvoorbeeld een bureau welke is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus; en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenbescherming en is aangesloten bij en werkzaam voor de daarvoor in Nederland bestaande organisaties (zoals bijvoorbeeld Zoogdierverseniging, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, NJN, IVN EIS Nederland, FLORON, SOVON, STONE, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen en Stichting Beheer Natuur en Landelijk Gebied; en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenmonitoring en/of -bescherming.

Tabel 1. Type onderzoek, datum, start- en eindtijd, onderzoeker(s) en de weersomstandigheden genoteerd per veldbezoek.

Datum	Type onderzoek	Start –eindtijd	Onderzoeker	Weersomstandigheden
21-02-2022	QuickScan	08:30 – 09:00	M. Hoofd	5°C, droog, dicht bewolkt, windkracht 5 Bft
19-04-2022	Huismusonderzoek Ronde 1 Blok 1, 2 en 3	09:40 – 10:10 Zon op: 06:28	M. Hoofd	11 → 13°C, droog, licht bewolkt, windkracht 2 Bft
05-05-2022	Huismusonderzoek Ronde 2 Blok 1, 2 en 3	08:10 – 09:05 Zon op: 05:56	M. Hoofd	9 → 11°C, droog, onbewolkt weer, windkracht 1 Bft
01-06-2022	Gierzwaluwonderzoek Ronde 1 Blok 1 en 2	20:13 – 21:58 Zon onder: 21:45	H. Verboom	13 → 12°C, droog, dicht bewolkt, windkracht 2 Bft
01-06-2022	Vleermuisonderzoek Avondronde Blok 1	21:50 – 00:17 Zon onder: 21:45	J. Veldhuis H. Verboom	13 → 12°C, droog, half bewolkt, windkracht 2 Bft
22-06-2022	Vleermuisonderzoek Avondronde Blok 2	21:51 – 00:25 Zon onder: 21:59	H. Verboom J. Veldhuis	20 → 18°C, droog, heldere hemel, windkracht 3 Bft
23-06-2022	Vleermuisonderzoek Ochtendronde Blok 1	02:09 – 05:15 Zon op: 05:12	H. Verboom	15 → 14°C, droog, heldere hemel, windkracht 2 Bft
24-06-2022	Gierzwaluwonderzoek Ronde 2 Blok 1 en 2	20:25 – 22:10 Zon onder: 21:59	H. Verboom	22 → 21°C, droog, half bewolkt, windkracht 2 Bft
24-06-2022	Vleermuisonderzoek Avondronde Blok 1	21:55 – 00:25 Zon onder: 21:59	H. Verboom J. Veldhuis	21°C, droog, half bewolkt, windkracht 2 Bft
13-07-2022	Gierzwaluwonderzoek Ronde 3 Blok 1 en 2	20:18 – 21:48 Zon onder: 21:50	T. te Brake	26 → 22°C, droog, licht bewolkt, windkracht 3 Bft
13-07-2022	Vleermuisonderzoek Avondronde Blok 2	21:48 – 00:18 Zon onder: 21:50	T. te Brake J. Veldhuis	22 → 15°C, droog, licht bewolkt, windkracht 2 Bft
14-07-2022	Vleermuisonderzoek Ochtendronde Blok 2	02:31 - 05:30 Zon op: 05:29	J. Veldhuis	13°C, droog, half bewolkt, windkracht 0 Bft
09-08-2022	Zwermonderzoek vleermuizen Blok 1, 2 en 3	23:45 – 01:20 Zon onder: 21:10	M. Hoofd	20°C, droog, half bewolkt, windkracht 1 Bft
25-08-2022	Baltsonderzoek en zwermonderzoek vleermuizen Blok 1, 2 en 3	23:36 – 01:36 Zon onder: 20:37	T. Asbreuk	21°C, droog, half bewolkt, windkracht 1 Bft
23-09-2022	Baltsonderzoek vleermuizen Blok 1, 2 en 3	20:30 – 22:30 Zon onder: 19:30	T. Asbreuk	17°C, droog, half bewolkt, windkracht 1 Bft

Blok 1: meest oostelijk gelegen woningblok (huisnummer 10 t/m 56).

Blok 2: middelste woningblok (huisnummer 58 – 136).

Blok 3: meest westelijk woningblok (huisnummer 138 – 232).

4.3.2 Huismus

Het onderzoek naar huismus is uitgevoerd in twee bezoeken in de periode april – mei met één veldmedewerker. Alle drie de woningblokken zijn onderzocht. De bezoeken hebben plaatsgevonden tijdens gunstige weersomstandigheden. Tijdens het bezoek is onder andere gelet op zingende mannetjes en nestindicatieve waarnemingen zoals nestbouw, transport voedsel en alarmroepen.

4.3.3 Gierzwaluw

Het gierzwaluwonderzoek is uitgevoerd in drie bezoeken met één veldmedewerker, waarvan minimaal 1 bezoek plaatsvond tussen 20 juni en 7 juli. De focus lag op Blok 1 en Blok 2. Deze bezoeken hebben in een aantal situaties plaatsgevonden in de avond voorafgaand aan het vleermuisonderzoek en tijdens gunstige weersomstandigheden. Tijdens het onderzoek zijn bezette nesten geteld (in- en uitvliegende dieren). Tijdens dit tijdstip zoeken gierzwaluwen hun nesten op om te gaan slapen. Gedurende dit onderzoek worden tevens laagvliegende vogels genoteerd, met onderscheid tussen luidruchtige vluchten op huishoogte en bezoek van (waarschijnlijke) nestplaats.

4.3.4 Vleermuizen

Bij de uitvoering van het vleermuisonderzoek is gewerkt in lijn met het ‘Protocol voor vleermuisinventarisaties’ dat in januari 2021 is geactualiseerd door deskundigen van het Netwerk Groene Bureaus en de Zoogdiervereniging (Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdiervereniging, 2021). Het protocol is daarmee aangepast naar de meest recente wetenschappelijke inzichten.

Het kraamonderzoek is gericht op Blok 1 en Blok 2. De avondrondes in de kraamperiode zijn uitgevoerd door twee veldmedewerkers per woningblok. De ochtendrondes zijn uitgevoerd met één veldmedewerker per woningblok.

Het zwerm- en baltonderzoek is gericht op alle drie de woningblokken. Deze onderzoeken zijn uitgevoerd door één veldmedewerker per veldbezoek. Tijdens de zwermrondes lag de focus op het onderzoeken van de zwermactiviteit in het plangebied, maar er is ook (minder intensief) bij gebouwen in de directe omgeving gezocht naar zwermactiviteit.

Het vleermuisonderzoek heeft zich gericht op het vaststellen van de soortensamenstelling, de aantallen, de gebruiksfunctie van het gebied en het vaststellen van verblijfplaatsen (kraamverblijven, winterverblijfplaatsen, zomerverblijven etc.), vliegroutes en foerageergebieden. Het onderzoek heeft zich geconcentreerd op de aanwezigheid van verblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en laatvlieger, vanwege de potentie van de gebouwen voor deze soorten. Uiteraard is tijdens de veldbezoeken ook aandacht besteed aan eventuele andere beschermde vleermuissoorten binnen het plangebied. Tijdens het vleermuisonderzoek is gebruik gemaakt van diverse apparaten, o.a. batdetectors (Batlogger M, Batlogger M2, Pettersson D240x), warmtebeeldcamera (Pulsar Helion XP38) en zaklamp.

In totaal zijn zes veldbezoeken uitgevoerd: drie in het voorjaar (kraamperiode) en drie in het najaar (zwerm- en baltonderzoek). Het kraamonderzoek heeft zich gericht op de aanwezigheid van zomer- en/of kraamverblijfplaatsen van vleermuizen. Deze bezoeken hebben plaatsgevonden tijdens het uitvlieg- of invliegtijdstip van vleermuizen, respectievelijk rond zonsondergang en zonsopkomst. Het zwerm- en baltonderzoek is gericht op zwermende dieren in het kader van massawinterverblijfplaatsen. Het baltonderzoek heeft zich gericht op het vaststellen van balts-, paar-, en/of winterverblijfplaatsen van vleermuizen. Deze bezoeken hebben plaatsgevonden tijdens de baltsactiviteit van vleermuizen. De veldbezoeken hebben plaatsgevonden tijdens voor vleermuizen gunstige weersomstandigheden.

4.3.5 Overige beschermde soorten

Tijdens het veldwerk is ook gelet op andere beschermde soorten. Waarnemingen die van belang zijn voor de geplande ontwikkeling zijn in deze rapportage verwerkt.

5 Beschermde soorten

5.1 Inleiding

Dit hoofdstuk beschrijft de tijdens het veldonderzoek waargenomen soorten, al dan niet aangevuld met gegevens uit de literatuur en andere informatiebronnen. Vervolgens worden eventuele effecten beschreven als gevolg van de voorgenomen ontwikkeling.

5.2 Quickscan beschermde soorten

5.2.1 Voorkomen en functie

Planten

In het plangebied zijn geen beschermde plantensoorten aangetroffen. Gezien de ligging in de bebouwde kom, de inrichting met gazon en sierplanten en het intensieve beheer worden ook geen beschermde plantensoorten verwacht. Ook verspreidingsgegevens geven geen aanleiding om geschermd plantensoorten binnen het plangebied te verwachten. Veel van de beschermde plantensoorten komen voor in specifieke milieus, zoals oude grachtmuren in steden, kalkrijke akkers in het agrarisch buitengebied of natte en droge graslanden in natuurgebieden.

Vleermuizen

De complexen kunnen een functie hebben als verblijfplaats voor vleermuizen. Vrijwel alle bebouwing is geschikt als verblijfplaats. De vleermuizen kunnen verblijven in de spouwmuur, onder het dak, achter gevel betimmering, etc. Deze plekken zijn ook in de woningblokken aanwezig. Vleermuizen hebben aan een ruimte van potlooddikte genoeg om naar binnen te klimmen. Er zijn aanwijzingen dat Blok 1 in gebruik was door vleermuizen. Hierin zijn volgens De Woonplaats in het najaar/begin winter van 2021 vleermuizen in aangetroffen. In overleg met het bevoegd gezag heeft De Woonplaats geprobeerd de vleermuizen te doen verhuizen door in alle 24 woningen de ventilatiekanalen af te sluiten. De aanwezigheid van vleermuizen binnen in een gebouw in najaar wijst erop dat het pand mogelijk in gebruik is als massawinterverblijfplaats.

Door het ontbreken van bomen met holten en loshangende schors worden geen verblijfplaatsen van boombewonende soorten verwacht in het plangebied. Een essentiële functie als vliegroute of als foerageergebied wordt uitgesloten. Er zijn voldoende andere gebouwen en bomenrijen die gebruikt kunnen worden als vliegroute. De beplanting is matig geschikt als foerageergebied. In de omgeving is voldoende alternatief foerageergebied aanwezig.

Grondgebonden zoogdieren

Soorten waarvoor een provinciale vrijstelling geldt

Op basis van de aanwezige biotoop, sporen, literatuurgegevens en expertise zijn onder andere de volgende algemeen voorkomende zoogdieren binnen het plangebied aanwezig of te verwachten: egel en diverse algemene (spits)muissoorten. Deze soorten kunnen het plangebied gebruiken als (onderdeel van hun) leef- en foerageergebied.

Soorten waarvoor geen provinciale vrijstelling geldt

Soorten die verwacht kunnen worden in stedelijke omgeving zijn steenmarter en eekhoorn. Voor de steenmarter kan het plangebied een onderdeel zijn van het leefgebied. Verblijfplaatsen worden door het ontbreken van geschikte plekken daarvoor (takkenhopen, verlaten schuurtjes, etc.) niet verwacht. Er zijn geen

sporen van steenmarter aangetroffen. Tijdens het veldbezoek op 21 februari 2022 is specifiek gezocht naar verblijfplaatsen van eekhoorn. Op dat moment was nog geen blad aan de bomen. Hierbij zijn geen eekhoornnesten vastgesteld.

Vogels met jaarrond beschermde verblijfplaatsen

Tijdens het veldbezoek op 21 februari 2022 konden de bomen goed worden geïnspecteerd. Vogelsoorten waarvan het nest jaarrond is beschermd, zoals roek, buizerd, sperwer en boomvalk, zijn in de mogelijk te kappen bomen niet aangetroffen. Het plangebied is ook geen essentieel leefgebied voor soorten die hun jaarrond beschermde nesten in de omgeving hebben. Dit komt door de beperkte mate van beplanting, het type beplanting en de ligging binnen de bebouwde kom. Verblijfplaatsen van huismussen worden niet verwacht, omdat het dak niet gedekt is met pannen, maar het een soort bitumen dak betreft. Verblijfplaatsen van huismus kunnen echter niet geheel uitgesloten worden. Een klein nisje is voldoende voor een huismusnest. Tijdens het veldbezoek voor de quickscan zijn geen huismussen waargenomen in het plangebied, maar omdat het veldbezoek in de winter was (februari 2022) geeft dit geen zekerheid over de aan- dan wel afwezigheid van nesten van huismus. Het lood en de dakrand kunnen door gierzwaluwen gebruikt worden om onder het dak of in de spouw te broeden.

Vogels met jaarrond beschermde functionele leefomgeving

Soorten als pimpelmees, koolmees, ekster en zwarte kraai kunnen het plangebied gebruiken als nestlocatie en leefgebied.

Algemene vogels

In en rondom het plangebied kunnen verschillende algemene vogelsoorten voorkomen. Het gaat hierbij onder andere om de soorten merel, winterkoning en houtduif. Deze soorten kunnen in en rond het plangebied tot broeden komen.

Amfibieën

Soorten waarvoor een provinciale vrijstelling geldt

Een aantal soorten zoals bruine kikker, bastaardkikker, gewone pad en kleine watersalamander kunnen het plangebied in beperkte mate gebruiken als landbiotoop. Wegens het ontbreken van watervoerende elementen binnen het plangebied is de aanwezigheid van voortplantingsbiotoop uitgesloten.

Soorten waarvoor geen provinciale vrijstelling geldt

Beschermde soorten amfibieën waarvoor geen vrijstelling geldt, zoals kamsalamander of poelkikker, worden niet verwacht in het plangebied door het ontbreken van voortplantingsbiotoop in het plangebied en de directe omgeving. Er zijn geen verspreidingsgegevens bekend van beschermde ongewervelden in en rondom het plangebied (NDFF, 2022).

Vissen

Binnen het plangebied zijn geen watervoerende elementen (sloten, poelen, enzovoort) aanwezig. Derhalve ontbreekt geschikt leefgebied voor vissen.

Ongewervelden

Van de groep ongewervelden (dagvlinders, libellen, kevers, kreeftachtigen en weekdieren) worden beschermde soorten als gevlekte witsnuitlibel en platte schijfhoren niet verwacht in het plangebied. Dit door het ontbreken van geschikt habitat dat onder andere bestaat uit heideterreinen en venranden. Er zijn ook geen verspreidingsgegevens bekend van beschermde ongewervelden in en rondom het plangebied (NDFF, 2022).

5.2.2 Effecten en vervolgstappen

Planten

In het plangebied zijn geen beschermde plantensoorten aangetroffen, deze worden er ook niet verwacht. Nader onderzoek naar flora is daarom niet nodig.

Vleermuizen

De complexen kunnen een functie hebben als verblijfplaats voor vleermuizen. Er zijn ook aanwijzingen dat Blok 1 mogelijk in gebruik was als massawinterverblijfplaats. Blok 2 en Blok 3 komen qua vorm en functie overeen met Blok 1 en zijn, mede daardoor, in potentie ook geschikt als massawinterverblijfplaats. Nader onderzoek naar verblijfplaatsen van vleermuizen is noodzakelijk. Onderzoek naar vliegroutes of foerageergebied is niet noodzakelijk, omdat niet verwacht wordt dat het plangebied op deze aspecten een essentiële functie heeft.

Grondgebonden zoogdieren

Soorten waarvoor een provinciale vrijstelling geldt

De ingreep zal naar verwachting leiden tot een tijdelijk beperkt verlies van leefgebied van de genoemde (algemeen) voorkomende zoogdieren met het beschermingsregime “andere soorten”. Voor deze beschermde soorten is bij een ruimtelijke inrichting door de provincie Gelderland een vrijstelling van de ontheffingsplicht opgesteld. Vanuit de zorgplicht wordt geadviseerd om het verwijderen van lage dichte beplanting uit te voeren in september/oktober. In deze periode hebben egels geen jongen en zijn ze ook nog niet in winterslaap.

Soorten waarvoor geen provinciale vrijstelling geldt

Voor de soorten met een bescherming als steenmarter en eekhoorn geldt dat negatieve effecten zijn uit te sluiten. Verblijfplaatsen en essentieel leefgebied zijn ter plaatse van de mogelijk te kappen bomen niet aangetroffen en worden ook vanwege het huidige gebruik (berm en provinciale weg) niet verwacht. Het plangebied maakt tevens geen essentieel onderdeel uit van het leefgebied van deze soorten, in de omringende groene gebieden is voldoende aanbod aan geschikt leefgebied aanwezig.

Vogels met jaarrond beschermde verblijfplaatsen

Er zijn in de bomen geen nesten aangetroffen van soorten waarvan de nesten jaarrond beschermd zijn (roek, sperwer, etc.). Mogelijk zijn wel verblijfplaatsen van huismus en gierwaluw aanwezig in de appartementencomplexen. Nader onderzoek naar huismus en gierwaluw is daarom noodzakelijk.

Vogels met jaarrond beschermde functionele leefomgeving

Soorten als pimpelmees, koolmees, ekster en zwarte kraai kunnen het plangebied gebruiken als nestlocatie en leefgebied. Gelet op de beperkte omvang van de projectlocatie en het beperkte aanbod aan geschikt leefgebied voor deze soorten, gaat het om slechts enkele broedparen van genoemde algemeen voorkomende soorten. In de omgeving zijn voldoende alternatieve nestmogelijkheden en leefgebied aanwezig. Genoemde soorten zijn bovendien goed in staat alternatieve nestplaatsen te vinden. Compenserende maatregelen of het aanvragen van een ontheffing is om deze redenen dan ook niet aan de orde.

Algemene vogels

Er dient te allen tijde rekening gehouden te worden met de aanwezigheid van broedvogels. Alle vogelsoorten in Nederland zijn beschermd onder de Wet natuurbescherming. Voor alle beschermde inheemse (ook algemeen voorkomende) vogelsoorten geldt een verbod op handelingen die opzettelijk in gebruik zijnde nesten, rustplaatsen en eieren vernielen of te beschadigen, of in gebruik zijnde nesten van vogels weg te nemen. Daarnaast is het verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort. Deze verbodsbepalingen kunnen in veel situaties worden voorkomen door versturende werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren. De periode van 15 maart tot 15 juli wordt over het algemeen beschouwd als broedseizoen. Werkzaamheden binnen het

broedseizoen zijn mogelijk indien is vastgesteld dat er met deze werkzaamheden geen in gebruik zijnde nesten van broedvogels worden verstoord. Voor de Wet natuurbescherming zijn echter alle bewoonde vogelnesten beschermd, ongeacht het tijdstip van het jaar en ongeacht de zeldzaamheid van de soort. De genoemde termijn moet daarom niet al te strikt worden toegepast.

Amfibieën

Soorten waarvoor een provinciale vrijstelling geldt

De ingreep zal naar verwachting leiden tot een tijdelijk beperkt verlies van leefgebied van de genoemde (algemeen) voorkomende amfibieën met het beschermingsregime “andere soorten”. Voor deze beschermde soorten is bij een ruimtelijke inrichting door de provincie Gelderland een vrijstelling van de ontheffingsplicht opgesteld.

Soorten waarvoor geen provinciale vrijstelling geldt

Beschermde amfibieën waarvoor geen vrijstelling geldt (zoals kamsalamander en poelkikker), kunnen op basis van de aanwezige biotoop en de afwezigheid van waarnemingen worden uitgesloten. Van een negatief effect op niet vrijgestelde amfibiesoorten is geen sprake. Nader onderzoek naar amfibieën is daarom niet nodig.

Vissen

Beschermde vissen zijn niet in het plangebied aanwezig, omdat (geschikte) waterelementen ontbreken. Er worden dan ook geen effecten op beschermde vissen verwacht. Nader onderzoek voor vissen is niet aan de orde.

Ongewervelden

In het plangebied en de directe omgeving worden geen beschermde ongewervelden verwacht. Er is geen sprake van negatieve effecten op beschermde ongewervelden. Nader onderzoek is voor ongewervelden niet aan de orde.

5.3 Nader onderzoek gierzwaluw

5.3.1 Voorkomen en functie

Soortbeschrijving

De gierzwaluw is een trekvogel en alleen in de maanden mei, juni en juli in Nederland. Ook de gierzwaluw is voor zijn verblijfplaats in Nederland afhankelijk van de mens. Als verblijfplaats kiest de soort holtes en kieren tussen dakpannen en de tengels (panlatten), spouwmuur-isolatiegaten en diverse andere holtes. Deze vogels houden er een bijzondere leefwijze op na; de soort slaapt en paart in de lucht en komt alleen 'aan land' om te broeden.

Verblijfplaatsen en essentieel leefgebied

Tijdens het nader onderzoek naar gierzwaluwen (dat was gericht op Blok 1 en Blok 2) zijn enkel overvliegende en foeragerende gierzwaluwen aangetroffen. Er zijn geen aanwijzingen gevonden dat gierzwaluwen van de Blok 1 en/of Blok 2 gebruik maken als verblijfplaats. Evenmin zijn er aanwijzingen dat gierzwaluwen van Blok 3 gebruik maken als verblijfplaats. Gierzwaluwen foerageren op hoogte en kunnen op grote afstanden van het nest foerageren. Er is daarom geen sprake van essentieel foerageergebied binnen het plangebied.

5.3.2 Effecten en ontheffing

Er zijn geen (aanwijzingen van) verblijfplaatsen van gierzwaluwen gevonden in Blok 1 en Blok 2, ook heeft het plangebied voor de gierzwaluw geen andere essentiële functie. Een ontheffing voor gierzwaluw is dan ook niet noodzakelijk.

5.4 Nader onderzoek huismus

5.4.1 Voorkomen en functie

Soortbeschrijving

Huismussen zijn bijzonder vindingrijk als het gaat om het vinden van een nestplaats. Ze nestelen meestal in holttes, bij voorkeur in huizen. De huismus is een jaarrond-soort, wat inhoudt dat de soort gedurende het hele jaar gebruik maakt van de verblijfplaatsen. De huismus is een echte cultuurvolger en bovendien uitermate veelzijdig, wel is het een veeleisende soort. Het ontbreken van één van de onderstaande elementen kan betekenen dat ondanks de aanwezigheid van veel geschikte nestplaatsen toch geen huismussen aanwezig zijn. Al deze elementen liggen dichtbij elkaar, bij voorkeur in een straal van een paar honderd meter.

Geschikt huismussenhabitat bestaat uit de volgende elementen:

- Ruim voldoende nestgelegenheid.
- Continu voedsel in de directe omgeving van dekking.
- Voldoende inheems groen als leverancier van eiwitrijk voedsel voor de jongen.
- Evergreens (bladhoudende of groenblijvende plant) in hagen of gevelbegroeiing.
- Zandbad.
- Water.

Verblijfplaatsen en essentieel leefgebied

Tijdens het nadere onderzoek zijn geen territoria van huismus binnen het plangebied vastgesteld. Buiten het plangebied zijn wel territoria van huismus vastgesteld. Ten zuidoosten van het plangebied zijn twee zingende mannetjes gehoord. In de wijk ten zuidwesten van het plangebied zijn ook nog zeker 10 territoria vastgesteld. De omgeving die essentieel is voor het functioneren van de nestlocatie wordt functionele leefomgeving genoemd. Huismus is tijdens de veldbezoeken in het plangebied niet waargenomen. De beplanting heeft dan ook geen functie als (essentieel) leefgebied (zoals foerageergebied, zandbad of anderszins).

5.4.2 Effecten en ontheffing

Binnen het plangebied zijn geen territoria van huismus aangetroffen. Ook zijn geen andere essentiële functies (zoals essentieel foerageergebied) binnen het plangebied aangetroffen. Een ontheffing voor huismus wordt dan ook niet noodzakelijk geacht.

5.5 Nader onderzoek vleermuizen

5.5.1 Voorkomen en functie

Aangetroffen soorten

Tijdens het vleermuisonderzoek zijn in het gebied drie soorten vastgesteld; gewone dwergvleermuis, kleine dwergvleermuis en laatvlieger. Verspreidingskaarten zijn opgenomen in Bijlage 1. Hieronder wordt per soort ingegaan op welke functies het plangebied heeft voor deze soorten.

Kader -Vleermuisverblijfplaatsen

Voorbeelden van verblijfplaatsen in gebouwen zijn ruimtes in spouwmuren en achter boeiboorden en gevelbetimmering. Holten en spleten in bomen en ruimtes achter loszittend schors zijn voorbeelden van verblijfplaatsen in bomen.

Vanuit de verschillende functies van de verblijfplaats worden weer andere eisen gesteld aan bijvoorbeeld het klimaat, de toegankelijkheid en de expositie van het verblijf ten opzichte van de zon. Als kraamverblijfplaats worden meestal gebouwen en/of bomen uitgekozen waarbinnen een constant klimaat heerst. Bij gebouwen zijn dit voornamelijk woningen met een spouwmuur of een geïsoleerd dak. Sommige vleermuizen hebben aan een opening van 1-2 cm voldoende om naar binnen te kruipen. Bij bomen gaat het meestal om dikke, oude bomen met een dikke restwand.

Gewone dwergvleermuis

Soortbeschrijving

De gewone dwergvleermuis is in Nederland de meest algemene vleermuissoort. De soort wordt veelvuldig waargenomen in stedelijk gebied. (Kraam)kolonies zijn in Nederland vooral in gebouwen aangetroffen. Voorbeelden van verblijfplaatsen in gebouwen zijn ruimtes in spouwmuren en achter boeiboorden en gevelbetimmering. Gebouwen worden ook als winterverblijf gebruikt, waarbij (mogelijk) vergelijkbare plaatsen als in de zomer benut worden, mits deze vorstvrij zijn. Ze jagen hoofdzakelijk binnen en straal van 2-5 km van de verblijfplaats. Vliegroutes volgen zoveel mogelijk lijnvormige structuren en ze jagen in gesloten tot halfopen landschap.

Verblijfplaatsen

Tijdens het onderzoek zijn binnen het plangebied 3 zwermlocaties, 13 zomerverblijfplaatsen, 1 paar-/baltverblijfplaats en 1 vermoedelijke (zomer) verblijfplaats aangetroffen (Tabel 2, Tabel 3, Tabel 4). De zwermlocaties bevinden zich op de noordwestelijke kopgevels van de woningblokken. Bij de zwermlocaties werd gezwermd bij Blok 1, 2 en 3, respectievelijk betrof het maximaal 3, 4 en 10 dieren tegelijkertijd op enig moment. Bij alle zomerverblijfplaatsen wordt in-/uitgevlogen via de kopgevels (via dakrand en raamkozijnen) en langs de lange zijden van de gebouwen (via raamkozijnen). De paar-/baltverblijfplaats bevindt zich in de zuidoostelijke kopgevel van blok 1. De vermoedelijke verblijfplaats betreft waarschijnlijk een zomerverblijfplaats, deze bevindt zich in de noordoostelijke gevel van blok 1.

Buiten het plangebied is één zwermlocatie vastgesteld in het gebouw aan de Europalaan 73-103. Bij de zuidoostelijke gevel zijn hier maximaal circa 15 zwermende dieren vastgesteld.

Tabel 2. Overzicht van de aangetroffen verblijfplaatsen van vleermuizen in Blok 1.

Soort	Type verblijfplaats	Maximaal aantal dieren in- /uitvliegend of zwermend	Locatie verblijfplaats
Gewone dwergvleermuis	Massawinterverblijfplaats	3	Noordwestelijke kopgevel, bovenzijde gevel, onder dakrand
Gewone dwergvleermuis	Paar-/baltverblijfplaats	2	Zuidoostelijke gevel, sterkste activiteit bij 3 ^e en 4 ^e raam van boven
Gewone dwergvleermuis	Zomerverblijfplaats	1	Zuidoostelijke gevel, punt van dak onder houten plaat
Gewone dwergvleermuis	Zomerverblijfplaats	2	Noordoostelijke gevel, boven 2 ^e raamkozijn
Gewone dwergvleermuis	Zomerverblijfplaats	2	Noordoostelijke gevel, boven kleine raam, 3 ^e vanaf rechts
Gewone dwergvleermuis	Zomerverblijfplaats	1	Zuidwestelijke gevel, raamkozijn
Gewone dwergvleermuis	Zomerverblijfplaats	3	Noordwestelijke kopgevel, vanaf de punt bovenin links in het midden
Gewone dwergvleermuis	Zomerverblijfplaats	1	Noordwestelijke kopgevel, raamkozijn boven 3 ^e raam
Gewone dwergvleermuis	Vermoedelijke (zomer) verblijfplaats	1	Noordoostelijke gevel, bovenste raamkozijn

Tabel 3. Overzicht van de aangetroffen verblijfplaatsen van vleermuizen in Blok 2.

Soort	Type verblijfplaats	Maximaal aantal dieren in- /uitvliegend of zwermend	Locatie verblijfplaats
Gewone dwergvleermuis	Massawinterverblijfplaats	4	Noordwestelijke kopgevel, verschillende plekken
Gewone dwergvleermuis	Zomerverblijfplaats	1	Zuidwestelijke gevel, boven raamkozijn van bovenste raam
Gewone dwergvleermuis	Zomerverblijfplaats	1	Zuidwestelijke gevel, boven raamkozijn vermoedelijk, door de balkons erg lastig zich op invlieglocatie
Gewone dwergvleermuis	Zomerverblijfplaats	2	Zuidwestelijke gevel, bovenste woning, raamkozijn zonder balkon
Gewone dwergvleermuis	Zomerverblijfplaats	1	Zuidoostelijke gevel, onder regenpijp
Gewone dwergvleermuis	Zomerverblijfplaats	2	Zuidoostelijke gevel, boven 3 ^e raamkozijn
Gewone dwergvleermuis	Zomerverblijfplaats	1	Zuidoostelijke gevel, punt van het dak

Tabel 4. Overzicht van de aangetroffen verblijfplaatsen van vleermuizen in Blok 3.

Soort	Type verblijfplaats	Maximaal aantal dieren in- /uitvliegend of zwermend	Locatie verblijfplaats
Gewone dwergvleermuis	Massawinterverblijfplaats	10	Noordwestelijke kopgevel, vooral zwermend bij kozijnen van bovenste twee ramen en bij dakrand
Gewone dwergvleermuis	Zomerverblijfplaats	1	Zuidoostelijke gevel, boven raamkozijn van 2 ^e raam

Tabel 5. Overzicht van de aangetroffen verblijfplaatsen van vleermuizen buiten plangebied.

Soort	Type verblijfplaats	Maximaal aantal dieren zwermend	Locatie verblijfplaats
Gewone dwergvleermuis	Massawinterverblijfplaats	15	Gebouw Europalaan 73 – 103: Zuidoostelijke kopgevel

Foerageergebieden

Het plangebied wordt door enkele dieren gebruikt om te foerageren.

Vliegroutes

In het voorjaar is een vliegroute van gewone dwergvleermuis vastgesteld langs de bomen ten noordwesten van de woningblokken. Minimaal 8 dieren kwam op één avond langs vliegen.

Kleine dwergvleermuis

Soortbeschrijving

De kleine dwergvleermuis werd voor het eerst in 2007 in Nederland waargenomen. Onbekendheid met de soort en het feit dat de soort lastig te onderscheiden is van de zeer algemene gewone dwergvleermuis, maken het onduidelijk of de soort zich in Nederland recent heeft gevestigd, of hier al langere tijd voorkomt en simpelweg niet eerder is vastgesteld. De kleine dwergvleermuis is zowel gebouw- als boombewonend. Onduidelijk is de omvang van de Nederlandse populatie evenals mogelijke veranderingen, bedreigingen of beschermingsmaatregelen. Ten aanzien van biotoop is de soort specialistischer dan de gewone dwergvleermuis en meer gebonden aan oeverbossen, laagland en stilstaand water.

Verblijfplaatsen

Van kleine dwergvleermuis zijn geen verblijfplaatsen vastgesteld.

Foerageergebieden en vliegroutes

De soort is eenmaal foeragerend waargenomen.

Laatvlieger

Soortbeschrijving

De laatvlieger komt in Nederland vrij algemeen voor maar staat wel op de rode lijst als kwetsbaar (Min. LNV, 2020). De soort lijkt een matige afname te laten zien (Norren et al., 2020). Laatvlieger jaagt boven open tot halfopen landschap, vooral in de beschutting van opgaande elementen zoals bosranden, heggen en lanen. Kraamkolonies komen in Nederland voor zover bekend alleen in gebouwen voor. Deze bevinden zich in de spouwmuur, achter en onder de (dak)betimmering, onder daklijsten en dakpannen of onder het lood rondom de schoorsteen. Soms worden ze ook op zolders aangetroffen. De jachtgebieden liggen in een straal van 1 tot 5 km (zelden meer) rondom de kolonie. Vliegroutes volgen waar mogelijk lijnvormige structuren, maar laatvliegers vliegen bij gunstige weersomstandigheden ook wel grote afstanden door open gebied.

Verblijfplaatsen

Van laatvlieger zijn geen verblijfplaatsen vastgesteld.

Foerageergebieden en vliegroutes

Laatvlieger is in het plangebied éénmaal foeragerend en eenmaal langsvliegend waargenomen.

5.5.2 Effecten en ontheffing

Bescherming

Alle vleermuissoorten zijn beschermd onder de Wet natuurbescherming met beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn. Het opzettelijk verstoren, vangen en doden van individuen van beschermde soorten, alsmede het beschadigen of vernielen van vaste verblijfplaatsen, inclusief de functionele leefomgeving, is verboden vanuit de Wet natuurbescherming. De functionaliteit van de verblijfplaatsen van vleermuizen dienen te allen tijde gegarandeerd te blijven.

Verblijfplaatsen

Tijdens het vleermuisonderzoek zijn zwermlocaties, zomerverblijfplaatsen en een baltsverblijfplaats gevonden. Bij de zwermlocaties werd gezwermd bij blok 1, 2 en 3, respectievelijk betrof het maximaal 3, 4 en 10 dieren tegelijkertijd op enig moment. De zwermactiviteit geeft aan dat gewone dwergvleermuizen de woningblokken verkennen als massawinterverblijfplaats. Als de temperaturen mild zijn dan blijven gewone dwergvleermuizen in de verblijfplaatsen waar zij de rest van het jaar in verblijven, maar als de temperaturen dalen dan vliegen ze naar zogenaamde massawinterverblijfplaatsen, waar grote aantallen dieren (enkele honderden of duizenden) kunnen verblijven. De zwermactiviteit die is waargenomen bij de drie blokken geeft dus aan dat hier in de winter grote aantallen kunnen overwinteren. Hoeveel dieren er in de winter overwinteren is moeilijk in te schatten.

Naast de 3 zwermlocaties zijn nog 13 zomerverblijfplaatsen, één vermoedelijke zomerverblijfplaats en een paar-/baltsverblijfplaats vastgesteld. Dit komt overeen met wat we vaker zien, dat rond massawinterverblijfplaatsen relatief veel zomerverblijfplaatsen aanwezig zijn.

De sloop van de woningblokken leidt tot het vernielen van verblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis en het verstoren van gewone dwergvleermuizen. Het is nodig om daarvoor ontheffing aan te vragen.

Foerageergebieden

Het plangebied wordt door enkele gewone dwergvleermuizen gebruikt om te foerageren. Daarnaast zijn kleine dwergvleermuis en laatvlieger beide eenmalig foeragerend waargenomen.

Foerageergebied is alleen beschermd als door het verdwijnen daarvan verblijfplaatsen ongeschikt raken. Er wordt niet verwacht dat door het kappen van de bomen negatieve effecten optreden op verblijfplaatsen, omdat het om slechts enkele foeragerende dieren gaat en omdat het plangebied op korte afstand van het buitengebied ligt (circa 400 meter), waar voldoende alternatief foerageergebied aanwezig is. Een ontheffing voor het aantasten van foerageergebied wordt niet noodzakelijk geacht.

Vliegroutes

De bomen die ten noordoosten van de woningblokken staan worden door gewone dwergvleermuizen gebruikt als vliegroute, om vanuit de verblijfplaatsen in de bebouwde kom te vliegen naar het buitengebied. Daarnaast is laatvlieger éénmaal langsvliegend ter hoogte van dezelfde bomen waargenomen.

Vliegroutes zijn alleen beschermd als door het verdwijnen daarvan verblijfplaatsen ongeschikt raken. Dit worden dan essentiële vliegroutes genoemd. In dit geval is geen sprake van een essentiële vliegroute, omdat er voldoende alternatieve vliegroutes aanwezig zijn in de vorm van beplanting langs andere wegen. Ook kan de luwte die gebouwen biedt worden gebruikt als vliegroute. Een ontheffing voor het aantasten van vliegroutes wordt niet noodzakelijk geacht.

Kader - Foerageergebieden en vliegroutes

Foerageergebieden en vliegroutes van vleermuizen zijn beschermd indien bij het verdwijnen ook een verblijfplaats ongeschikt wordt. Bijvoorbeeld door het onderbreken van een vliegroute wordt een foerageergebied onbereikbaar, waardoor de vleermuizen onvoldoende voedsel kunnen vinden. Bij het verdwijnen van foerageergebieden of vliegroutes wordt derhalve onderzocht of er voldoende bereikbare alternatieven zijn.

Vleermuizen maken gebruik van lijnvormige landschapselementen zoals bomenrijen en singels om zich langs te verplaatsen. Een aaneengesloten kronendak heeft hierbij de voorkeur. Van vleermuizen is bekend dat onderbrekingen in de lijnstructuur maximaal 100 tot 200 meter mogen bedragen (kleinere en langzaam vliegende soorten 50 meter). Wanneer de onderbrekingen groter zijn dan deze afstand kunnen sommige soorten deze afstand niet overbruggen en zullen ze uitwijken naar alternatieve vliegroutes en foerageergebieden.

6 Conclusie

6.1 Soortenbescherming

6.1.1 Soorten waarvoor een provinciale vrijstelling geldt

De ontwikkeling zal naar verwachting leiden tot een beperkt verlies van leefgebied van een aantal beschermde soorten waarvoor een provinciale vrijstelling geldt. Het betreft soorten als egel en diverse soorten (spits)muizen. De ingreep heeft geen invloed op de gunstige staat van instandhouding van deze soorten omdat er sprake is van een tijdelijke, en plaatselijke verstoring, voldoende leefgebied aanwezig blijft en het relatief algemene soorten betreft.

Vanuit de zorgplicht wordt geadviseerd om het verwijderen van lage dichte beplanting uit te voeren in september/oktober. In deze periode hebben egels geen jongen en zijn ze ook nog niet in winterslaap.

6.1.2 Soorten waarvoor geen provinciale vrijstelling geldt

Vleermuizen

In het onderzoek zijn diverse verblijfplaatsen van vleermuizen vastgesteld binnen het plangebied. Het betreft:

- 3 zwermlocaties i.k.v. massawinterverblijfplaatsen
- 13 zomerverblijfplaatsen
- 1 paar-/baltsverblijfplaats
- 1 vermoedelijke zomerverblijfplaats

Het beschadigen en vernielen van verblijfplaatsen van vleermuizen en het verstoren van vleermuizen is verboden. In alle drie de woningblokken zijn verblijfplaatsen van vleermuizen aangetroffen. Voor het slopen van de woningblokken is daarom een ontheffing Wet natuurbescherming nodig.

Huismus

Er zijn geen verblijfplaatsen van huismus binnen het plangebied aangetroffen. Ook heeft het plangebied geen andere essentiële functie voor deze soort. Een ontheffing voor huismus is niet nodig.

Gierzwaluw

Er zijn geen verblijfplaatsen van gierzwaluw binnen het plangebied aangetroffen. Ook heeft het plangebied geen andere essentiële functie voor deze soort. Een ontheffing voor gierzwaluw is niet nodig.

Andere soorten

Het plangebied maakt onderdeel uit van het leefgebied van de kleine dwergvleermuis en de laatvlieger. Daarnaast kan het een onderdeel van het leefgebied vormen van onder andere de steenmarter. Voor geen van deze soorten gaat het om essentieel leefgebied; er zijn geen verblijfplaatsen of andere essentiële functie (bijvoorbeeld essentieel foerageergebied) aangetroffen en te verwachten. Voor andere soorten is daarom geen ontheffing noodzakelijk.

6.1.3 Broedvogels

Voor alle beschermde inheemse (ook algemeen voorkomende) vogelsoorten geldt een verbod op handelingen die opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren vernielen of beschadigen, als ook op het wegnemen van in gebruik zijnde nesten van vogels. Daarnaast is het verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet

van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort. In veel situaties kan dit voorkomen worden door versturende werkzaamheden buiten het broedseizoen¹ uit te voeren.

6.1.4 Zorgplicht

In de Wet natuurbescherming is in artikel 1.11 een omschrijving opgenomen over de algemene zorgplicht. Deze zorgplicht houdt in dat iedereen 'voldoende zorg' in acht neemt voor alle in het wild levende dieren en planten, dus ook niet-beschermden soorten, en hun directe leefomgeving. Dit is een algemene verantwoordelijkheid die voor iedereen geldt. Het betekent bijvoorbeeld dat er niet onnodig dieren en planten worden gedood, wanneer redelijkerwijs een andere oplossing voor is, bijvoorbeeld de dieren te verplaatsen naar een ander gebied.

6.1.5 Aanvragen ontheffing

Voor de gewone dwergvleermuis dient een ontheffing aangevraagd te worden. Om een ontheffing Wet natuurbescherming te verkrijgen voor de gewone dwergvleermuis moet:

- de gunstige staat van instandhouding gegarandeerd blijven;
- invulling gegeven worden aan de zorgplicht;
- voldaan worden aan een bij de wet genoemd belang;
- er mogen geen alternatieven zijn.

Deze gegevens moeten worden uitgewerkt in een projectplan. In het projectplan staat concreet welke werkzaamheden, wanneer, en op welke wijze worden uitgevoerd. Dit wordt aangevuld met een onderbouwing van de noodzaak van het project.

Een ontheffingsaanvraag moet worden ingediend bij de provincie Gelderland. Maximaal twintig weken na het indienen van de aanvraag wordt er een besluit genomen. Op dat besluit kunnen belanghebbenden nog bezwaar maken. Deze termijnen zijn terug te vinden op de website van de provincie. Concrete maatregelen die genomen moeten worden tijdens de werkzaamheden dienen vastgelegd te worden in een ecologisch werkprotocol. Hierin dienen eveneens de aanvullende voorwaarden verwerkt te worden die voortvloeien uit de ontheffingsaanvraag.

6.2 Bescherming gebieden

Niet stikstof-gerelateerde effecten

In de directe omgeving van het plangebied liggen diverse Natura 2000-gebieden. Op ongeveer 2,5 km afstand liggen de dichtstbijzijnde Natura 2000-gebieden; Korenburgerveen en Bekendelle. De aard van de voorgenomen werkzaamheden en ontwikkeling maken dat de effecten uitsluitend tot het plangebied of in de zeer directe zone eromheen beperkt blijven. Gezien de afstand tot de Natura 2000-gebieden, de invulling van de tussenliggende gebieden en de voorgenomen werkzaamheden is er geen sprake van mogelijk negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied, zij het door een rechtstreekse invloed, cumulatieve invloed of externe werking. Een toetsing op grond van de Wet natuurbescherming van niet stikstof-gerelateerde effecten wordt daarom niet noodzakelijk geacht.

Stikstof-gerelateerde effecten

Sinds 2 november 2022 zijn tijdelijke werkzaamheden (zoals de sloop- en bouw van appartementencomplexen) niet meer vergunningsvrij. Dat betekent dat zowel voor de zogenaamde 'bouwfase' (waarin sloop en nieuwbouw plaatsvinden) als voor de gebruiksfase AERIUS-berekeningen gemaakt dienen te worden, om te bepalen of een vergunning Wet natuurbescherming, onderdeel gebiedenbescherming, noodzakelijk is of niet.

¹ In het kader van de Wet natuurbescherming wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een broedgeval verstoord wordt, ongeacht de datum. Globaal gaat het echter om de periode van 1 maart tot 15 juli.

6.3 Bescherming houtopstanden

Er worden binnen het plangebied mogelijk enkele bomen gekapt. Het plangebied ligt echter binnen de begrenzing van de bebouwde kom zoals deze is vastgesteld voor de Wet natuurbescherming (Gemeente Winterswijk, 2019). Dat betekent dat voor de kap van bomen de Wet natuurbescherming niet van toepassing is. Het kan wel zijn dat voor de kap gemeentelijke regels gelden. Dit behoort niet tot deze toetsing. Voor meer informatie daarover kunt u contact opnemen met uw gemeente.

6.4 Gelders Natuurnetwerk

Het plangebied valt niet binnen het GNN of de GO en ligt daar ook niet dichtbij. Het GNN en de GO kennen ook geen externe werking, een nadere toetsing van de effecten van de voorgenomen ontwikkeling op het GNN of de GO is daarom niet nodig.

6.5 Geldigheid onderzoek

Dit onderzoek is uitgevoerd conform de landelijk geldende richtlijnen. Het bevoegde gezag hanteert doorgaans de volgende definitie voor de geldigheid van onderzoeken naar beschermde soorten:

Onderzoekgegevens mogen maximaal 3 jaar oud zijn in gebieden waar weinig of geen ruimtelijke of kwalitatieve veranderingen zijn opgetreden in de afgelopen drie jaar. In gebieden waar dit niet voor geldt, moeten de gegevens recenter zijn.

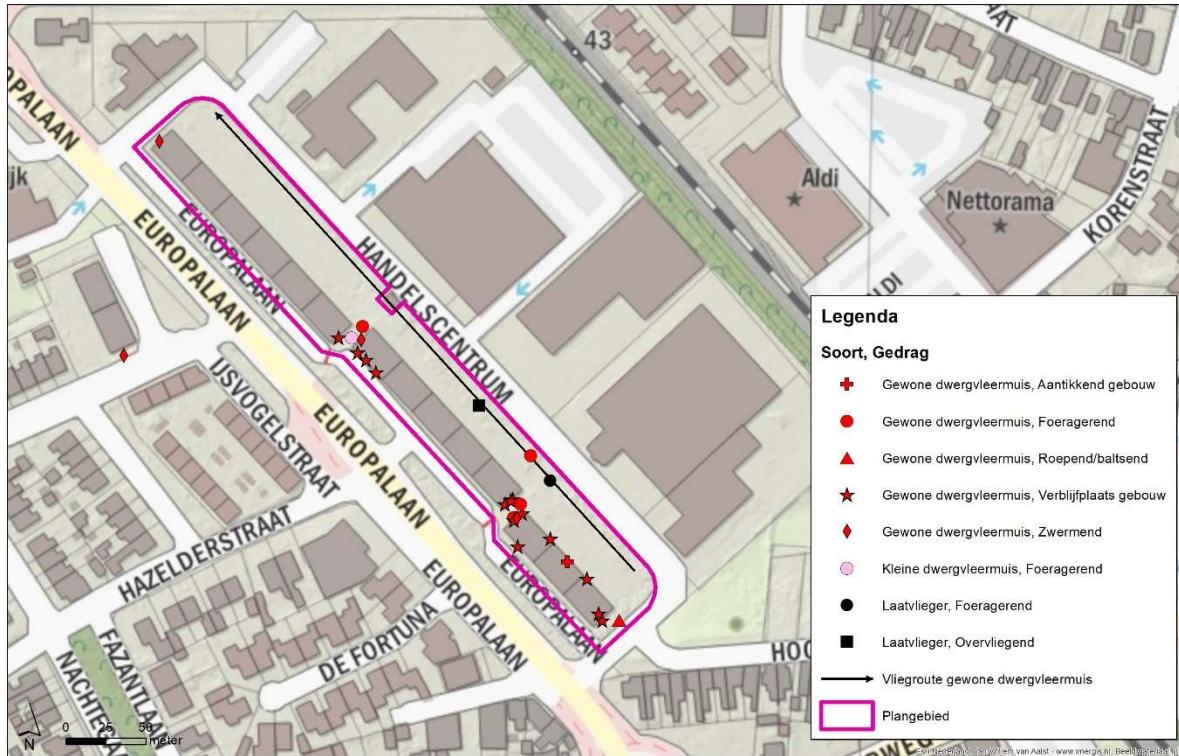
Dit rapport gaat in op de effecten van de ontwikkeling zoals beschreven in hoofdstuk 2.2. Wijzigingen of aanpassingen in de ontwikkeling kunnen tot andere conclusies ten aanzien van de effecten op beschermde soorten leiden.

Literatuurlijst

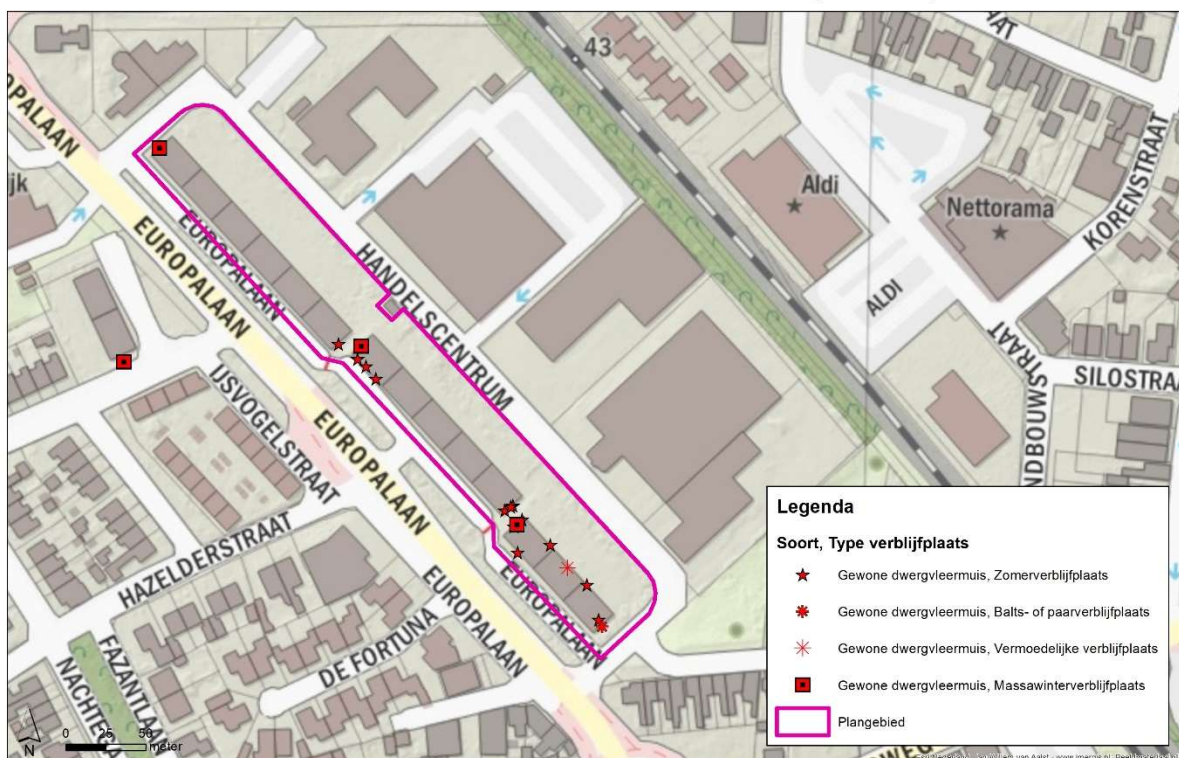
- AERIUS Calculator (2022). <https://calculator.aerius.nl/wnb/>
- Architectengroep Gelderland (2022). Europalaan Winterswijk Massastudie. Datum: 08-11-2022.
- ESRI Nederland (2022). <https://www.esri.nl/nl-nl/home>
- Gemeente Winterswijk (2019). Raadsbesluit tot vaststelling van de grenzen van de bebouwde kom ingevolge de Wet natuurbescherming. Datum van raadplegen: 21-02-2022. <https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR620197#d36353390e78>
- Ministerie van Economische Zaken (2016). Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen. Ministerie van Economische Zaken, versie 1.3.
- Nationale Databank Flora en Fauna (2022). Datum van raadplegen: 17-02-2022. <https://ndff-ecogrid.nl/uitvoerportaal/login.zul>
- Provincie Gelderland (2022). Geoportaal Gelderland, Gelders Natuurnetwerk kernkwaliteiten. Datum van raadplegen: 03-03-2022. <https://geoportaal.gelderland.nl/portaal/apps/webappviewer/index.html?id=7ee7f076e44b48f18d36528e9f9d1d87>
- Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdiervereniging (2021). Vleermuisprotocol 2021, januari 2021. www.netwerkgroenebureaus.nl en www.zoogdiervereniging.nl.

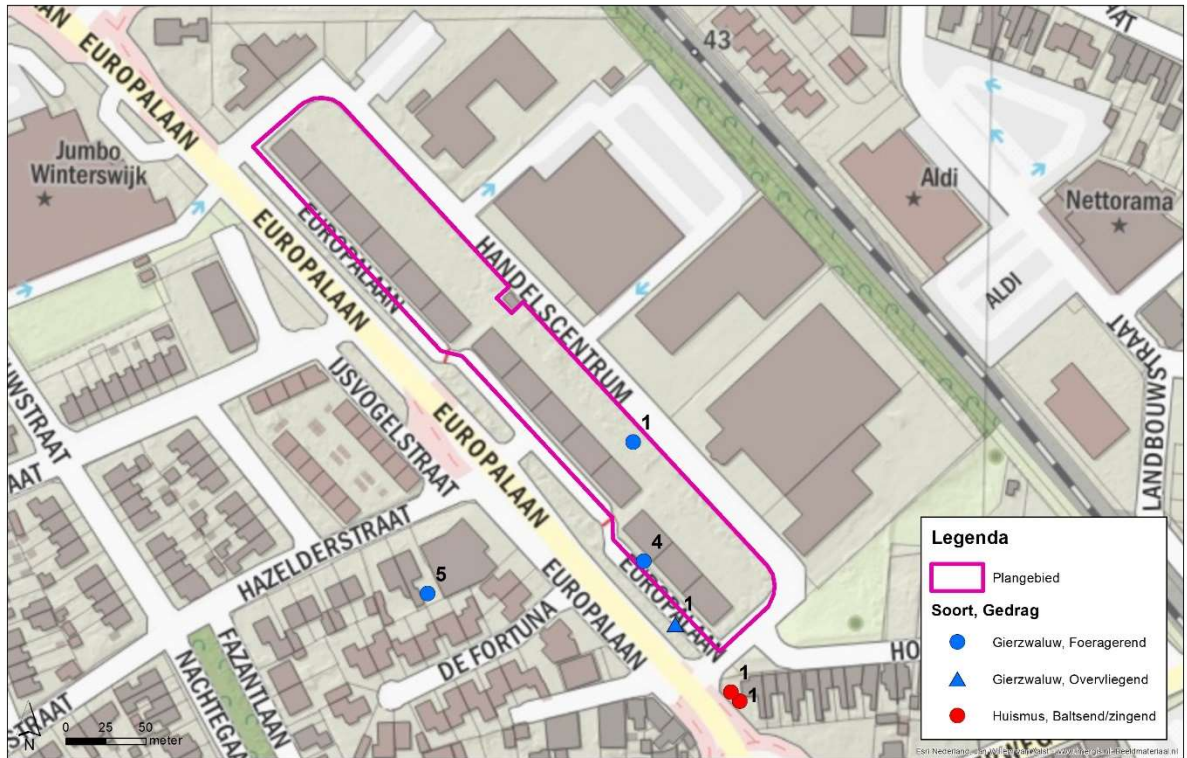
Bijlage 1 Verspreidingskaarten

Vleermuizen, gedrag

Vleermuizen, type verblijfplaats

Bijlage 2 Wettelijk kader Natuurwetgeving

Bescherming van soorten

Zorgplicht

De Wet natuurbescherming erkent de intrinsieke waarde van in het wild levende planten- en diersoorten, of de soort nu beschermd is of niet (= zorgplicht). Deze zorgplicht houdt in dat eenieder voldoende zorg in acht moet nemen voor de in het wilde levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving. Overtreding van de zorgplicht is niet strafbaar gesteld, maar kan door toepassing van bestuursdwang wel worden gehandhaafd.

Beschermingsregimes

Op het onderdeel soortbescherming deelt de Wet natuurbescherming soorten in drie beschermingsregimes in:

1. Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn
Alle vogels cf. artikel Vogelrichtlijn
2. Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn
Soorten uit Bijlage IV Habitatrichtlijn, Bijlage I en II van het Verdrag van Bern en Bijlage II van het Verdrag van Bonn. In de bijlagen van de Verdragen van Bern en Bonn worden ook vogels genoemd².
3. Beschermingsregime “andere soorten”
Soorten die uit nationaal oogpunt bescherming behoeven.

Elk van deze beschermingsregimes heeft zijn eigen verbodsbepalingen en vereisten voor vrijstelling of ontheffing van de verboden.

Verbodsbepalingen

De Wet natuurbescherming gaat uit van het ‘nee, tenzij-principe’. In de wet worden ten aanzien van de beschermde soorten een aantal verbodsbepalingen genoemd (figuur 1). De verbodsbepalingen zijn gekoppeld aan het beschermingsregime van de soort (resp. Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn of de groep ‘Overige soorten’). Dat betekent dat deze verbodsbepalingen niet overtreden mogen worden, tenzij voor de soort(en):

- een vrijstelling geldt;
- er gewerkt wordt met een goedgekeurde Gedragscode (feitelijk een collectieve ontheffing);
- een ontheffing is verkregen.

² De brochure ‘Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen’, versie 1.3. Ministerie van EZ, december 2016 impliceert dat de bescherming uit de Vogelrichtlijn prevaleert boven de bescherming van vogels uit de verdragen van Bonn en Bern²

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn § 3.1 Wn	Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn § 3.2 Wn	Beschermingsregime andere soorten § 3.3 Wn
Art 3.1 lid 1 Het is verboden in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen.	Art 3.5 lid 1 Het is verboden soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen	Art 3.10 lid 1a Het is verboden soorten opzettelijk te doden of te vangen
Art 3.1 lid 2 Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen	Art 3.5 lid 4 Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen	Art 3.10 lid 1b Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen
Art 3.1 lid 3 Het is verboden eieren te rapen en deze onder zich te hebben	Art 3.5 lid 3 Het is verboden eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen	Niet van toepassing
Art 3.1 lid 4 en lid 5 Het is verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort	Art 3.5 lid 2 Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren	Niet van toepassing
Niet van toepassing	Art 3.5 lid 5 Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen	Art 3.10 lid 1c Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen

Figuur 1: Overzicht verbodsbepalingen Wet Natuurbescherming (bron: brochure 'Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen', versie 1.3. Ministerie van EZ, december 2016).

Om af te mogen wijken van de verbodsbepalingen (en deze toch te mogen overtreden) via een ontheffing of een vrijstelling moet aan drie criteria worden voldaan:

1. er is geen andere bevredigende oplossing voor de handeling (=alternatievenafweging);
2. de afwijking is gebaseerd op een in de wet genoemd belang (b.v. openbare veiligheid of volksgezondheid);
3. de ingreep of handeling mag geen afbreuk doen aan en/of verslechtering betekenen voor de staat van instandhouding van de soort.

Als aan (alle) drie deze vereisten voldaan is, kan een ontheffing worden verleend. Voor een aantal handelingen zijn bovendien vrijstellingen mogelijk in de vorm van een provinciale verordening of een (goedgekeurde) gedragscode.

Voorgaand figuur geeft een overzicht van de verbodsbepalingen per beschermingsregime. De verbodsbepalingen voor de groep van overige, 'nationale' soorten zijn geïnspireerd op de Habitatrichtlijn en op een aantal punten versoepeld. Zo is het opzettelijk verstoren van beschermde soorten (en hun verblijfplaatsen) uit deze groep van overige soorten niet langer verboden. Wel is het nog steeds verboden om vaste verblijfplaatsen van dieren onder dit beschermingsregime opzettelijk te beschadigen of te vernielen.

Voor vogels geldt dat verstoren niet verboden is als de verstoring maar niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de soort (*artikel 3.1, lid 4 en lid 5*). Het beschadigen van in gebruik zijnde vogelnesten tijdens het broedseizoen blijft verboden, maar het verstoren dus niet meer, tenzij er sprake is van een wezenlijke invloed op de staat van instandhouding van de specifieke soort(en). Het is aan de initiatiefnemer om zich op de hoogte te (laten) stellen, en waar nodig aan te tonen, dat de op zich verstorende activiteit geen bedreiging vormt voor de staat van instandhouding van de betreffende vogelsoort.

Tot slot geldt het opzettelijk doden of vangen en het verbod om vaste verblijfplaatsen of rustplaatsen opzettelijk te vernielen of beschadigen, niet voor bosmuis, huisspitsmuis of veldmuis in of op gebouwen of de daarbij behorende erven of roerende zaken (*artikel 3.10 lid 3*). Zie kader – Opzettelijkheid.

Kader - Opzettelijkheid

In de Wet natuurbescherming is bij meer verbodsbepalingen dan onder de Flora en faunawet het opzetvereiste toegevoegd, in lijn met de artikelen van de Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn. In de Flora en faunawet was alleen sprake van het opzetvereiste bij verontrusting (artikel 10). Hierdoor was de Flora en faunawet strenger dan de verbodsbepalingen van de Habitatrichtlijn. Niet-opzettelijke handelingen waarbij de verbodsbepalingen overtreden worden, zijn nu niet langer verboden. Daar is van belang dat het Europees Hof van Justitie in zijn jurisprudentie heeft bepaald dat onder opzet ook voorwaardelijke opzet moet worden begrepen: *“Daarvan is sprake als iemand een handeling verricht en daarbij bewust de aanmerkelijke kans aanvaardt dat zijn gedragingen schadelijke gevolgen hebben voor een dier of plant....”*.

Andere bevredigende oplossing(en)

De initiatiefnemer moet aantonen en beargumenteren dat er geen andere bevredigende oplossingen zijn waardoor overtreding van de verbodsbepaling(en) kan worden voorkomen, bijvoorbeeld door planaanpassing of het aanpassen van de uitvoeringsperiode. Het is aan het bevoegd gezag (doorgaans dus de provincie) om de alternatieve oplossingen te beoordelen en hierover te besluiten. De onderbouwing moet gebaseerd zijn op objectieve en controleerbare gegevens.

Belangen

Voor de soorten die beschermd zijn onder de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn kan alleen ontheffing of vrijstelling worden verleend op grond van de in deze richtlijnen genoemde belangen. Voor de groep van overige, nationaal beschermde soorten wordt uitgegaan van de in de Habitatrichtlijn genoemde belangen, plus een aantal aanvullende belangen. In het kader - Wettelijk Belang wordt een overzicht gegeven van deze belangen.

Staat van instandhouding van de soort

Tot slot moeten de effecten van de voorgenomen handeling(en) worden beoordeeld aan de staat van instandhouding (Svl) van de soort. De Svl varieert per soort en per handeling, en is niet vastgelegd in de wet. Een handeling op een zeldzame beschermde soort zal eerder leiden tot een negatief effect op de Svl dan bij een algemene soort. Belangrijk is ook de trend (aantalsontwikkeling) en de ruimtelijke verspreiding van de soort. Bij de beoordeling moet rekening worden gehouden met cumulatieve (versterkende) effecten, bijvoorbeeld door andere handelingen of ontwikkelingen in de omgeving en met reeds verleende ontheffingen voor dezelfde populaties van deze soort(en). Bij de beoordeling mogen compenserende en mitigerende (verzachtende) maatregelen worden betrokken. Het ecologische toetsingscriterium verschilt per beschermingsregime (Zie kader – Staat van instandhouding). Om te beoordelen of aan deze criteria wordt voldaan, moeten inzicht worden gegeven in:

1. De Svl (van de populatie) van de soort (in zijn natuurlijke verspreidingsgebied).
2. Het effect van de handeling of ontwikkeling op de soort.

Kader - Staat van instandhouding

- **Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn:** “De maatregelen leiden niet tot verslechtering van de staat van instandhouding van de betreffende soort”.
- **Beschermingsregime soort Habitatrichtlijn:** “Er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan”.
- **Beschermingsregime Overige soorten:** “Er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan”.

Voorkomen van overtreding verbodsbepalingen

In sommige situaties kunnen maatregelen worden getroffen waardoor negatieve effecten en overtreding van de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming kunnen worden voorkomen. Bijvoorbeeld door de kap van bomen met broedende vogels uit te stellen tot na de broedtijd. Al kan de boom ook een nest bevatten van een vogelsoort waarbij het nest jaarrond beschermd is, waardoor overtreding niet kan worden voorkomen. Het plannen van werkzaamheden buiten de kwetsbare periode(n) van beschermde soorten is een veel toegepaste maatregel. Andere mogelijkheden om overtreding te voorkomen zijn wellicht het aanpassen van de werkvolgorde, gebruik te maken van andere apparatuur of de werkzaamheden te faseren in ruimte en tijd (zoals in het voorbeeld).

Vrijstellingen

Onder de Wet natuurbescherming is niet altijd een ontheffing nodig bij handelingen die leiden tot overtreding van de verbodsbepalingen in de wet. Dit zijn bijvoorbeeld de provinciale vrijstellingen en de gedragscodes. Ook kan er sprake zijn van een vrijstelling als de handeling is opgenomen in een beheerplan voor een Natura 2000-gebied of programma in het kader van een programmatische aanpak. Tot slot kan het Rijk voor handelingen en activiteiten waarvoor zij bevoegd gezag is een vrijstelling geven in de vorm van een Ministeriele Regeling. Vrijstellingen kunnen alleen gelden voor de verbodsbepalingen en de voorwaarden zoals genoemd bij de verschillende beschermingsregimes.

Provinciale verordening

Provinciale Staten kunnen vrijstelling van de verbodsbepalingen verlenen. Zo zijn met een provinciale verordening een aantal vooral algemeen voorkomende en beschermde zoogdieren als egel en rosse woelmuis vrijgesteld van de ontheffingsplicht. Door deze mogelijkheid ontstaan echter wel verschillen in de bescherming van soorten tussen de verschillende provincies.

Programmatische aanpak

De Wet natuurbescherming biedt de mogelijkheid om een programmatische aanpak toe te passen. Een dergelijk programma kan zowel door het Rijk als door provincies worden opgesteld. Onder de Flora en faunawet is reeds ervaring opgedaan onder de 'Generieke' of 'Gebiedsgerichte aanpak'. Tevens is voor een aantal grootschalige ontwikkelingen en plangebied een Generieke ontheffing verleend zoals voor de gemeente Tilburg, het Havengebied Rotterdam en Vliegveld Twente. Het biedt de mogelijkheid om door middel van een actieve leefgebiedenbenadering te streven naar een betere verbinding tussen economie en ecologie.

Beheerplan Natura 2000-gebied

Tot slot zijn handelingen die onderdeel uitmaken van een beheerplan voor een Natura 2000-gebied of een programmatische aanpak (zoals stikstof) vrijgesteld, mits de handelingen zijn getoetst aan de criteria voor afwijking van de soortenbeschermingsregimes.

Kader - Wettelijk Belang

Voor vogels beschermd onder de **Vogelrichtlijn** kan ontheffing of vrijstelling worden verleend op grond van de volgende belangen:

- in het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid;
- in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;
- ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren;
- ter bescherming van flora en fauna;
- voor onderzoek en onderwijs, het uitzetten of herinvoeren van soorten, of voor de daarmee samenhangende teelt;
- om het vangen, onder zich hebben of elke andere wijze van verstandig gebruik van bepaalde vogels in kleine hoeveelheden selectief en onder strikt gecontroleerde omstandigheden toe te staan.

Voor soorten beschermd onder de **Habitatrichtlijn**, het **Verdrag van Bern** of het **Verdrag van Bonn** kan ontheffing of vrijstelling worden verleend op grond van de volgende belangen:

- in het belang van de bescherming van wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats;
- ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen eigendom;
- in het belang van volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijk gunstige effecten;
- voor onderzoek en onderwijs, repopulatie of herintroductie van deze soorten, of voor de daartoe benodigde kweek, met inbegrip van kunstmatige vermeerdering van planten, of
- om onder strikt gecontroleerde omstandigheden mogelijk te maken op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een beperkt, bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde dieren van de aangewezen soort te vangen, onder zich te hebben, onderscheidenlijk een beperkt bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal planten van de aangewezen soort te plukken of onder zich te hebben.

Voor **andere 'nationaal' beschermde soorten** kan ontheffing of vrijstelling worden verleend op grond van de volgende belangen:

- de belangen die gelden voor soorten van de Habitatrichtlijn zoals hierboven genoemd;
- in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;
- ter voorkoming van schade en overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden, schietterreinen, industrieterreinen, kazernes of begraafplaatsen;
- ter beperking van de omvang van de populatie van dieren, in verband met door deze dieren ter plaatse en in het omliggende gebied veelvuldig veroorzaakte schade of in verband met de maximale draagkracht van het gebied waarin de dieren zich bevinden;
- ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren;
- in het kader van bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw;
- in het kader van bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
- in het kader van bestendig beheer of onderhoud van landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied;
- in het algemeen belang van de betreffende soort.

Eelerwoude

Op weg naar 100% natuurinclusief >

www.eelerwoude.nl